Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 27 апрель
СЕШАНБА
№ 48 (5.490).
НАРХИ:
ОБУНАЧИГА 3 СЎМ,
СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

РОСА ЭККАН СОЗ ОЛУР, ОЛА ЭККАН ОЗ ОЛУР

НАВБАТ — ПАРВАРИШГА

Табиат бу йил деҳқончилик учун қулай келмоқда. Шу боис баҳорги юмушлар ва чигит экишни ўз вақтида тугатдик. Айниқса, хўжалигимиз пахтачиликка ихтисослашганлиги сабабли барака уруғи қулай фурсатда тез ва сифатли қилиб қадаб бўлинди. Минг гектар майдонга чигит экилди. Ҳозир ниҳоллар униб чиқиб, пайкалларда яшил қаторлар сафи тобора кенгайиб бормоқда.

Экишни сифатли ўтказиш ва уруғлик танлаш ҳосил тақдирига бевосита боғлиқ. Буни деҳқонларимиз яхши тушунишади. Бу йил ҳамма майдонларимизга «Юлдуз» навли уруғликни қададик. Уни биз охирги йилларда синовдан ўтказиб, тезпишарлиги, толасининг пишиқлигини амалда синаб кўрдик. Шунингдек, нав шароитимизга ҳам мос.

Республикамиз ҳукумати томонидан пахта майдонлари ҳажмини камайтириб, ҳосилдорликни ошириш ҳисобига хом ашё миқдорини сақлаб қолиш вазифаси қўйилаётганлиги оқилона тадбирдир. Республика пахтакорлари Кенгашида ҳам шу ҳақда гап бориб, бундан кейин тармоқда у асосий йўналиш бўлиб қолиши тўғрисида Кенгаш қарорига киритилган эди. Хўжалигимизда жорий йилда ўтган йилга қараганда 80 гектар кам майдонга чигит экдик. Режа эса бултур белгиланганидай 2.500 тонна.

Ҳозир далаларда ниҳолларга ишлов бериш ишлари бошлаб юборилди. Парваришга қанча эрта киришилса, мурғак ғўзаларнинг ўсиши шунча тезлашади. Яшил кўчатларни кўриб кишининг кўзи қувнайди.

Президентимиз Фармонига кўра бозор иқтисодиётини ҳисобга олиб, режадаги ҳосилнинг бир қисми ва топшириқдан ташқарисининг ҳаммаси хўжаликлар ихтиёрида қолдирилаётганлиги жуда оқилона иш бўлмоқда. Бу иқтисодий танглик вужудга келган ҳозирги шароитда хўжаликлар иқтисодиётини мустаҳкамлашга катта ёрдам бермоқда. Масалан, 1992 йилнинг ўзида давлат буюртмаси бўйича топширилган хом ашёдан 60 миллион сўм, ихтиёримиздаги эркин нархда сотиладиган толадан эса 75 миллион сўм даромад қилинади. Жорий йилда жамоалар ихтиёрида қолаётган пахта 20 фоиз қилиб белгиланди. Бу хўжаликларнинг иш юритишда аста-секин бозор иқтисодиётига ўтаётганлигидан далолат беради.

Далаларда ғўзага дастлабки ишлов бериш давом этяпти. Пайкалларда ишлатилаётган тракторлар сони кундан-кунга кўпайиб бормоқда. Ниятимиз мустақил республикамизнинг уюладиган осмонўпар хирмонига ўзимизнинг муносиб ҳиссамизни қўшишдир.

Отамурод УМРЗОҚОВ,
Китоб районидаги «Навбаҳор» давлат хўжалиги директори.

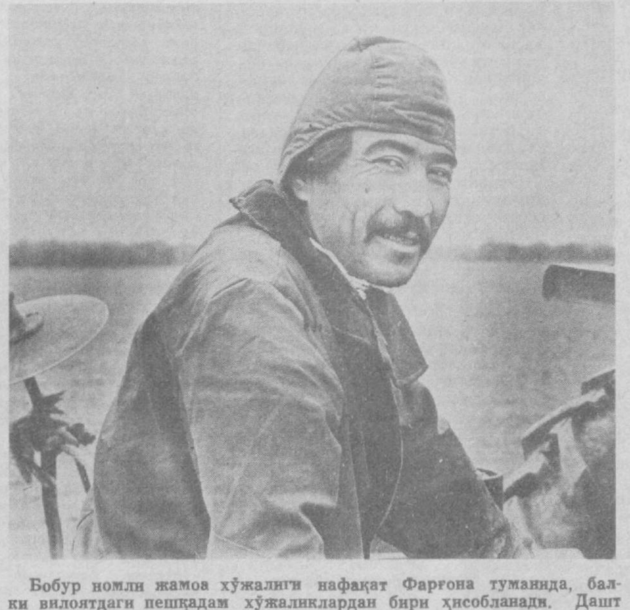

Бобур номли жамоа хўжалиги нафақат Фарғона туманида, балки вилоятдаги пешқадам хўжаликлардан бири ҳисобланади. Дашт ерда деҳқончилик қилиш ҳадисини олган миришкорлар йил қандай келишидан қатъий назар мўл ҳосил етиштиришга муваффақ бўлишмоқда.

Ўтган йилги қийин шароитда ҳам заршунослар астойдил меҳнат қилиб, 750 гектар ердан 2,5 минг тонна оқ олтин териб топширишди. Тажрибакорларнинг бу йилги нияти янада юксак. Улар катта хирмонга пухта ҳозирлик яратишди. Чигит унумдорлиги оширилган ерларга оби-тобида экиб олинди.

СУРАТЛАРДА: 1. Сеялкачи Исмоил Қодиров. 2. Сўнгги пайкалларга барака уруғи қадаш пайти акс эттирилган.

Ш. ОЛИМОВ олган суратлар. (ЎзА).

МЕХАНИЗАТОР ИБРАТИ

Ўлкамизда баҳор, деҳқон дилида баҳор... Дўстлик районидаги Қосим Раҳимов номли давлат хўжалиги далалари файзу тароватин ўзгача.

Хўжаликнинг «Зарафшон» ширкатидаги пахтачилик звеноси бошлиғи Толиб Эгамбердиев ва унинг ўғли, механизатор Муроджонларнинг чеҳрасида қувонч. Улар районда ғўза парваришини биринчи бўлиб бошладилар. Шу боис бу ерга хўжаликларнинг раҳбарлари, мутахассислари, район ҳокими Қулмирза Қамбаров ташриф буюришди.

Механизатор трактор моторини ўт олдирди. Агрегат ишга тушди. Трактор ортида дастлабки ишлов берилган қаторлар пайдо бўлди.

— Хайрли ишнинг эртаси яхши, — дейди Толиб Эгамбердиев. — Барвақт экканэртаги ва сифатли ҳосил етиштиради. Жорий йилда 82 гектар майдондан 35 центнердан хом ашё йиғиштириб олишимиз керак.

«Зарафшон» ширкатида баҳорги дала ишлари намунали ташкил этилган. Ширкатнинг барча звеноларида, ғўза парвариши бошланиб кетди.

Бекпўлат Эргашев бошлиқ ширкат аъзолари бу йил 350 гектар ерда деҳқончилик қилишяпти. Бу ерда ғўза парваришида 5 та агрегат унумли ишлатилмоқда. Сами Қўчқоров, Нормамат Нормуродов, Қаршибой Ҳолиқов, Икром Жўраев сингари механизаторлар бу муҳим агротехник ишда бошқаларга ўрнак бўлишмоқда. Кун сайин яшилликка бурканаётган пайкаллар деҳқон қувончига-қувонч қўшмоқда. Ширкат аъзолари 30 центнерлик маррани эгаллаш учун курашмоқдалар. Дала ишлари ҳам кутлуғ ниятга яраша ташкил этилган.

Турдибой СОЙНАЗАРОВ.

ҲАР ТУПИ АРДОҚДА

Ҳайитмурод Алиқулов бошлиқ жамоа аъзолари 85 гектар ерда чигитни тупроқнинг намида ундириб олишиб ниҳолларга дастлабки ишлов беришни бошлаб юбордилар. Механизатор Ашир Аминов ўз агрегати билан кунига 4—5 гектар майдонга сифатли ишлов бермоқда. Сувчилардан Хуррам Ҳамроев, Абди Хонимовлар пайкалларга оби-ҳаёт бериш тараддудида. Бригада аъзолари жорий йилда ҳар гектар ердан 42 центнердан ҳосил олиш учун баҳорнинг илк кунларидан унумли фойдаланишмоқда.

Жамоада ҳар йили пахтадан мўл ҳосил етиштириб келинади. Ўтган йили ҳосилдорликни 45 центнерга етказишга муваффақ бўлишди.

—Ютуқнинг боши — ишга меҳр билан ёндашувда,— дейди Олтинсой районидаги «Хўжаипок» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи Ҳайитмурод Алиқулов. —Ҳар йили ўз вақтида ерга барака уруғини қадаб оламиз. Ҳар тупи ардоқда бўлади. Шу боис мўлжалдаги ҳосилни олиб келмоқдамиз. Жорий йилда кўкламнинг қулай келганлигидан фойдаланиб, бу ишни янада барвақт уддаладик. Ҳозир ниҳолларни парвариш қилиш бошланиб кетди.

Бригада далаларида меҳнат авжида. Бир томонда механизаторлар ниҳоллар тагини юмшатаётган бўлса, иккинчи ёқда жамоа аъзолари энди униб чиқаётган кўчатларни меҳр билан парвариш қилишмоқда. Мўл ҳосил учун кураш қизғин бормоқда.

Ҳ. КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

«Оқтепа» — Жарқўрғон районидаги А. Навоий номли жамоа хўжалигидан ажралиб чиққан кенжа хўжалик. Янги жамоа аъзолари учун бултур енгил бўлмади. Лекин йил йилга мутлақо ўхшамас экан. Бу йилги баҳор, деҳқончилик учун айни муддао бўлди. Чигит экишга киришишган кундан ҳозиргача иш бир дақиқа ҳам тўхтагани йўқ. Хўжаликда барча майдонга экиш олдидан жўяк очилиб, сув таралди. Ер об-тобига келиши билан сеялка тақилган тракторлар далага олиб чиқилди. Ўн кунга қолмасдан 475 гектар майдонга «Наманган-77» навли ўрта толали пахта уруғи пуштага экиб бўлинди. Ҳозир қарийб 380 гектар майдонда бир текис ундириб олинган ниҳоллар меҳр билан парвариш қилинаяпти.

Одина Давлаев бошлиқ бригада аъзолари амалдаги йилда 58 гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқда. Ўтган йили ҳар гектар майдондан режадаги 32 ўрнига 38 центнердан хирмон кўтарилди. Одина бригадага тўртинчи йил бошчилик қилмоқда. Ҳар йили режа ортиғи билан бажарилаяпти.

— Жорий йил баҳори яхши келмоқда, — дейди қувонч билан бригада саркори. — Ҳозир 58 гектар майдонда бир текис ниҳол бор. Ҳатто ўқариқ ёқаларига қўлда чигит қададик. Жамоа хўжалиги бошқаруви уруғликни биринчи бўлиб ундириб, тўлиқ кўчат олган бригадалар ўртасида мукофот таъсис этган. Гап мукофотда ҳам эмас, далада ниҳол тўлиқ бўлса, шунинг ўзи деҳқон учун катта инъом. Баҳорги дала ишларида ўрнак кўрсатиб, ҳозир ниҳолларга ишлов бераётган механизатор Алимназар Баротовдан ҳамма миннатдор.

ДУРКУН НИҲОЛЛАР

Даланинг бир томонида хотин-қизлар ёмғирдан кейинги енгил қатқалоқни юмшатишаяпти. Иккинчи томонда эса тажрибали механизатор Алимназар Баротов мурғак ниҳоллар тагини юмшатиб, атрофини юмшоқ тупроқ билан тўлдирмоқда. Механизаторнинг таъкидлашича, юқори ҳосил олиш учун аввало, чигит сифатли экилиши керак. Бултур хўжалик деҳқонлари уруғликдан панд ейишди. Жорий йилда эса номишга ҳожат йўқ. Уруғнинг тўқсон фоизидан кўпроғи униб чиқди. Биринчи ишловдан сўнг, чилла суви олдидан балки ягана қилинар. Механизатор ниҳолларга дастлабки ишлов беришда жуда эҳтиёткор бўлиши керак. Алимназар Баротов эса ўз ишини яхши билади. Биринчи ишловда ишчи органларини 20—22 тадан кўпайтирмайди. Ҳимоя масофаси беш сантиметр, культивация чуқурлиги 12 сантиметрдан ошмайди. Ҳозирги асосий вазифа тупроқдаги ортиқча намликни йўқотиб, ниҳолларга кўпроқ иссиқлик етказишдан иборат. Ишлов берилган ўсимликлар дақиқа сайин яшнаяпти. Хўжалик раҳбарияти қатор ораларига ишлов бераётган механизаторларга, чопиқчиларга иш ҳақи тўлашни қайта кўриб чиқишди. Механизатор оладиган пул оширилди. Чопиқчиларга тўланадиган ҳақ ҳам бултургидан уч-тўрт баробар юқори. Жумагул Мамаюсупова, Барака Алламуродова, Жумягул Тожиева, Хосият Холлиева, Дилбар Жовмирова каби чопиқчилар кунлик нормаларини ортиғи билан уддалашмоқда.

Ўрол Бекназаров, Прим Қурбонов, Ҳайитали Пардаев бошлиқ бригадаларда механизаторлар Чори Суюндиков, Раҳим Мустонов, Худойназар Хўжамиёровлар ҳар куни 5—6 гектар майдондаги ниҳолларга меҳр билан ишлов беришмоқда. Ҳозир хўжаликда еттита чопиқ трактори ишлаб турибди. Улар Май байрамигача 350 гектар майдонга дастлабки ишлов беришни мўлжаллашаяпти.

— Яқинда ғўзаларга сув беришни ҳам бошлаб юборамиз, — дейди хўжалик бошқаруви раиси Бахтиёр Абдуллаев. — Ҳозир асосий вазифа барча майдонда бир текис кўчат олиб, уларни касалликка чалинтирмасдан, соғлом ўстиришдан иборат. Деҳқонларимиз бозор иқтисодиёти шароитида устимизни бут, қорнимизни тўқ қиладиган асосий экин — пахта эканлигини англашаяпти. Толанинг баҳоси кўтарилмоқда. Шунинг учун экин майдонимиз бултургидан кўпаймаган бўлса-да, ҳосилдорликни 38 центнерга етказишни мақсад қилиб қўйдик. Умидимиз ана шу ниҳолларда. Келгусида хўжалигимиз иқтисодиётини мустаҳкамлайдиган, жамоамиз аъзоларининг турмуш шароитини яхшилайдиган ҳам шу пахта.

Дарҳақиқат, кузда уюладиган хирмон бугун энди икки қулоқ бўлиб, тупроқдан кўтарилаётган умидбахш ниҳолларимиз парваришига боғлиқ.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЧИГИТ УНИБ ЧИҚДИ

Риштон туманидаги «Ейилма» жамоа хўжалигининг Расулжон Мадхолиқов бошлиқ бригадаси даласида чигит униб чиқди. «Ф-65-30» навли уруғлик ўғитга аралаштириб экилгани туфайли кафтдек майдонларда ям-яшил ғўза пайдо бўлди. Механизаторлар унга ишлов беришга киришдилар.

(ЎзА мухбири).
Фарғона вилояти.

Пиллакорларнинг долзарб дамлари

КУМУШ ТОЛА — ЮРТ БОЙЛИГИ

1992 йили пиллакорларимиз астойдил меҳнат қилиб, кўзланган маррани эгаллагандилар. Улар 331,1 ўрнига 335,8 тонна сифатли саноат хом ашёси топшириб, йиллик режани 104,2 фоизга уддалагандилар. Бу муваффақиятга Норхўжаев номли, Навоий номли, «Машъал», «1-Май» жамоа хўжаликлари ҳар қути уруғдан 66—69 килограммдан ҳосил олиб, катта ҳисса қўшган эдилар. Район бўйича ҳар қути уруғдан 58 килограммдан, яъни режадагидан 3 килограммдан кўп пилла олинди. Навоий номли жамоа хўжалигининг моҳир пиллакорлари Зулфия Қурбонова 40 грамм уруғдан 201, Карима Раззоқова 45 грамдан 210, «Машъал» жамоа хўжалигидан Раъногул Қодирова 50 граммдан 268, «1-Май» жамоа хўжалигининг аъзоси Набижон Парпиев 30 граммдан 120 килограммдан ҳосил олиб, бошқаларга намуна бўлдилар.

Президентимизнинг 1992 йил режадагисининг 25 фоизи ва режадан ташқари топширилган пилланинг ҳаммасини хўжаликлар ихтиёрида қолдириш ва келишилган нархлар асосида сотиш тўғрисидаги фармони пиллакорлар учун айни муддао бўлди. Уларнинг кучига куч, ғайратига ғайрат қўшди. Бир неча йиллардан буён пилладан зарар билан чиқадиган хўжаликлар катта даромад эгаси бўлиш имкониятига эга бўлишди.

Аммо хўжаликларнинг ана шу мақсадда пиллахонамизда сақланаётган 46 тонна пилласининг ҳозиргача сотилмаётганлиги бизни ташвишга солмоқда. Чунки оғир меҳнат эвазига етиштирилган ҳосилнинг сифати бузилмоқда. Иккинчидан, унинг пули шу кунгача хўжалик ва қурт боқувчиларга етиб бормаяпти. Бу эса 1993 йилги қурт тарқатиш мавсумига ўз таъсирини ўтказмай қолмаяпти. Гарчанд хўжаликлар йиллик режаларини ошириб бажарган бўлсалар-да, қарз билан чиққанлари ҳеч кимга сир эмас. Биз юқори ташкилот раҳбарларидан ана шу пиллаларни шартномавий нархда тезроқ сотишга ёрдам беришларини сўраймиз.

1993 йилги режамиз ҳам салмоқли. Давлатга 5300 қути қурт уруғининг ҳар қутисидан 55 килограммдан, жами 291,2 тонна сифатли саноат хом ашёси етказиб беришимиз лозим. Шу мақсадда ҳозир барча ишлар қизитиб юборилган. Бош пиллахона, пилла пишириш агрегатлари ва сақлаш сўкчаклари ўз вақтида сифатли қилиб таъмирланди. Олмос қишлоғида янги ва ҳамма қулайликларга эга бўлган пиллахона қурилиб, фойдаланишга топширилди. Ахча, Олмос, Чустий номли ва Навоий номли хўжаликларнинг 1993 йил ҳосили ана шу ерда қабул қилинади. Демак хўжаликларнинг харажатлари ҳам анча камаяди.

Кадрлар масаласига ҳам алоҳида эътибор бермоқдамиз. Бўш жойларнинг ҳаммаси мутахассислар билан тўлдирилди. Бригада бошлиқлари, агротехниклар, инкубатор операторларининг ўқиши ва малака ошириши муваффақиятли ўтказилди. Унда 1992 йилги ютуқ ва камчиликлар ҳар томонлама муҳокама этилди.

Тут кўчатлари экиш, янги плантациялар барпо этиш, тутзорларга ишлов бериш, ўғитлаш, суғориш ва оқлаш ишлари қизғин олиб борилди. Шу йилнинг ўзида 156 минг туп тут кўчатлари ўтқазилди. Бу соҳада «Машъал», «1-Май» ва Навоий номли жамоа хўжаликлари ибратли ишларни амалга оширдилар. Бу хўжаликларда 3 гектардан 5 гектаргача янги тутзорлар барпо этилди.

Ҳамма давлат ва жамоа хўжаликларида инкубатория, қурт тутиладиган бино ва хоналарни таъмирлаш ишлари жадал суръатларда олиб борилди. Участка агрономларимиз хўжаликларнинг агротехниклари билан ҳамкорликда қурт боқувчиларни уйма-уй юриб аниқлаб чиқдилар. Биз бу йил сифатли маҳсулот етиштириш мақсадида ҳар бир қурт боқувчига ўрта ҳисобда 15 граммдан уруғ тарқатдик. Хўжаликлар кўмир билан асосан таъминландилар. Сўкчакка ёғоч масаласи бизни бироз қийнади. Шундай бўлса-да, хўжаликларнинг ички имкониятларидан фойдаланилди. Даста тайёрлаш мақсадида Қирғизистоннинг қўшни Олабуқа райони раҳбарлари билан келишиб олдик. Ана шу ишларни амалга оширишда участка агрономларидан Ҳадичахон Мирзаева, Олимжон Ҳакимов, Ҳусанбой Нурматов ва Ширинби Ўсаровалар жонбозлик кўрсатмоқдалар. Биз барча ишларни намунали ташкил этиб, топшириқни тўла адо этиш учун бор куч ва ғайратимизни сарфлаймиз.

Алижон ЭРГАШЕВ,
Чуст район бош пиллахонасининг директори.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ҒАЛАБА КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН УЛУҒ ВАТАН УРУШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг Ўзбекистон республикаси давлат манфаатларини ҳимоя қилишдаги, унинг иқтисодиёти, маданиятини ривожлантиришдаги, мустақилликни шакллантиришдаги, ёш авлодни тарбиялашдаги катта хизматлари учун, шунингдек 9 Май— Ғалаба куни муносабати билан:

1. Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва ногирон байналмилал жангчилар, шунингдек ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилалари 10 минг сўм миқдорда пул билан мукофотлансин.

2. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги ва Ўзбекистон Республикасининг пенсия жамғармаси билан биргаликда бир ҳафта муддат ичида мазкур Фармонда кўзда тутилган харажатларни пул билан таъминлаш тартиби ва манбаларини аниқласин.

3. Ўзбекистон Республикасининг марказий банки, Ўзбекистон Республикасининг пенсия жамғармаси, Ижтимоий таъминот вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикасининг Миллий хавфсизлик хизмати юқорида кўрсатилган мукофотларнинг ўз вақтида тўланишини таъминласинлар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 26 апрель.

Президент фармонлари ижроси фарз

ДАВР БИЛАН ҲАМНАФАС

Район меҳнат аҳли чигит экишни муваффақиятли тугаллаб, барча майдонларда тўлиқ гектарлар ҳосил қилиш учун астойдил курашмоқда. Омилкорлик, уюшқоқлик туфайли табиат инжиқликлари, бозор туфайли юзага келган қийинчиликлар енгиб ўтилмоқда. Мақсадга эришишда Президентимиз И. А. Каримовнинг ҳаётбахш фармонларининг мадади беқиёс бўляпти. Ҳокимлик асосий эътиборни меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш, ҳар бир жамоада соғлом, ижодий муҳит яратиш, ички имкониятларни дадил ишга солишга қаратилган аниқ тадбирларни амалга оширмоқда. Нуфузли йиғилишларда Жондор райони пахтадан юқори ҳосил етиштиришда намуна бўлаётганлиги алоҳида эътироф этилганлиги кучимизга куч қўшди.

Чинданам пахтачиликни жадал ривожлантиришда яхши ютуқлар қўлга киритилмоқда. 1992 йили заршуносларимиз ҳар гектар ердан туман бўйича қарийб 38 центнердан оқ олтин йиғиштириб олишга муваффақ бўлдилар. Давлатга 47 минг тоннадан ортиқ Жондор пахтаси тортиқ этилди. Ҳар қачонгидан кўп даромад олинди. Ерлар ҳосилдорлигини кўтариш, деҳқончилик маданиятини кўтаришда Тош Ҳотамов номли жамоа хўжалиги (бошқарув раиси Э. Турсунов), «Бухоро» жамоа хўжалиги (бошқарув раиси Н. Рўзиев), «Ўзбекистон» колхози (бошқарув раиси А. Авезов) барчага намуна бўлмоқда. Жондор чинакам қаҳрамонлар, боғбону соҳибкорлар маскани. Биздан беш нафар Меҳнат қаҳрамони етишиб чиққан. Ҳозирги кунда суянган тоғларимиз — Абдулла ота Кўкламов ва Сайфулла ота Насриллаевлар хайрли ишларга бош-қош. 20 йилдан буён бригадага моҳирлик билан етакчилик қилаётган Акрам Ботиров, Ғулом Боқиев, Бахшулло Абдуллаев ўртоқлар бошлиқ жамоаларда пахта ҳосилдорлиги гектарига 50—63 центнерни ташкил этаётганлиги барчани қувонтириб келмоқда. Меҳнаткаш инсон ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилиш, халқ дарди билан яшаш, ҳаётбахш фармонлар ижросини бажаришга алоҳида эътибор берилаётганлиги ютуқларнинг бош омилидир. Фармон шарофати туфайли жами 3 минг гектар ер қўшимча томорқа ҳамда уй-жой қуриш учун ажратилди. Қисқа вақт ичида аҳоли қўлидаги қорамоллар 1,5 ҳиссага кўпайди ва умумий сони 34 мингдан ошди.

Жондорликлар томорқадан унумли фойдаланишмоқда. Жумладан Нарзи Ражабов номли колхоздан О. Ҳасанов шахсий томорқасида 70 центнердан ғалла етиштириб келяпти. Отанинг ҳовлисида бодом, анжир, шафтоли, қўйингки барча мевали дарахтларни учратиш мумкин. Ҳатто балиқ ҳам етиштиряпти. Иноқ оила томорқадан йилига 200 минг сўм атрофида даромад олмоқда.

Ижтимоий масалалар ҳам бирин-кетин ҳал этилмоқда. Қишлоқларни ободонлаштириш, аҳолини ичимлик сув, табиий газ билан таъминлаш юзасидан ҳам тилга олса арзигулик ишлар бажарилмоқда. Авваллари уй-жой, томорқа муаммоси кўп бўлганлиги сабабли оилавий можаролар учраб турарди. Иқтисодий манфаатдорлик таъминланаётганлиги ҳамда юқорида қайд этилган хайрли тадбирлар туфайли қўйди-чиқди, юқори ташкилотларга шикоят хатлар ёзиш деярли барҳам топди. Бозор муаммоларини ҳал этишда кичик корхоналар алоҳида роль ўйнаяпти. Бизда тўртта консерва заводи бор. Улар 15 миллион шартли банка маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга. Сут заводи, ун комбинати таъминотни сезиларли даражада яхшиламоқда. Чет эллик ишбилармонлар билан алоқани мустаҳкамлаяпмиз. Гилам тўқиш цехи, пластмасса буюмлари ишлаб чиқариш корхонаси, пахта заводи каби қатор корхоналар яқин вақт ичида ишга тушади. Таъкидлаш жоиз: деҳқонларимиз етиштирган пахтани катта чиқим қилиб узоқ манзилдаги заводга топширардик. Энди ўзимизда ана шундай корхона бўлади. Бу 300 миллион сўм пулни иқтисод қилиш имконини беради.

Район ҳокимлиги ўз фаолиятини янгича талаблар асосида олиб боришга ҳаракат қилмоқда. Омилкорлик, ташаббускорлик кўрсатиб ишлашда бизга Президентимиз Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ва «Ўзбекистон келажаги буюк давлат» рисолалари дастуриламал бўлиб хизмат қилмоқда. Кундалик фаолиятимизда уларга мурожаат этиб, ўзимизни ўйлантираётган жуда кўп саволларга жавоб оляпмиз. Ишбилармонлар қўллаб-қувватланяпти. Президент фармонига мувофиқ фермерлик ҳаракати кенг авж олдирилмоқда. Ҳозир уларнинг сони районда 300 нафардан ошди. Ишбилармонлар шахсий фермаларидаги молларни яхши парваришлаб, Жондорда етиштирилаётган гўшт ва сутнинг 30 фоизини етиштириб беришмоқда. Фермерлар ер билан тўла таъминланган. Масалан, «Варахша» жамоа хўжалигидан Чори Шарипов оила аъзолари билан ўтган йили 25 тонна гўшт топширди. Улар 1993 йилда мазкур кўрсаткични 27 тоннага етказишга аҳд қилишган.

Ҳокимлик оналик ва болаликни муҳофаза этишга жиддий ёндашяпти. Кам даромадли, камқон аёлларга неъматлар, дори-дармон ажратилмоқда. Бизда аҳоли сони 105 мингдан ошди. Шу боис касалхоналарни кўпайтиришимиз керак. Бунинг учун қўшимча имкониятлар ишга солинмоқда. Сўнгги йилларда Навоий номли, Ибн Сино номли, Форобий номли, «Зарафшон», «Варахша» жамоа хўжаликларидаги қишлоқларда ёзги ҳамда қишки кинотеатрлар қурилди. Бироқ маданий-маърифий ишларни талаб даражасига қўйиш учун ҳали кўп иш қилишимиз керак. Энг муҳими фуқаролар тинчлиги, хотиржамлиги эканлигини яхши тушунамиз. Ҳар бир раҳбар, мутахассис муҳим ишга ҳисса қўшишга ҳаракат қилмоқда. Фикримча, халқ таълимига эътиборни кучайтириш лозим. Эртанги кунимизнинг қандай бўлиши ёшларнинг эътиқоди, билими ва ташкилотчилигига боғлиқдир. Соҳага сарфланаётган ҳар бир сўм ўз мевасини бериши керак.

Бизнинг шароитимизда айрим ишларнинг мавсумийлигини ҳисобга олиб, янги иш ўринлари яратаяпмиз. Завод ва фабрикаларнинг бўлимлари очилди ва очилмоқда. Маҳаллий ҳунармандчилик ўзининг эски ҳолига қайтмоқда.

Табиат деҳқонларимиз иродасини синовдан ўтказди. Бўрон туфайли боғлар, далалар зарар кўрди. Аммо ҳукуматимиз кўрсатган ёрдам, жондорликларнинг ҳамжиҳатлиги, уюшқоқлиги туфайли қийинчиликлар енгиб ўтилмоқда. Далаларда иш қизғин кетмоқда. Бутун диққат-эътибор чигитни барча ерда бирдек ундириб олиб, 1993 йилда ҳам пахтадан юқори ҳосил олишга қаратилган.

Ҳамро РАҲМОНОВ,
Жондор райони ҳокими.

АЁЛ ЭЪЗОЗИ

Қишлоқда яшаб, ноз-неъмат етиштираётган аёлларни ҳақиқий фидойилар деб таърифлашади. Чинданам шу файзли кунларда боғларда, фермаларда, иссиқхоналарда жонбозлик, кўрсатаётганларнинг кўпчилиги опа-сингилларимиздир. Таъкидлаш жоиз, йиллар мобайнида уларга нисбатан бир ёқлама сиёсат олиб борилди. Оқибатда жуда кўп маънавий йўқотишларга йўл қўйилди. Далада, корхонада ўзини аямай ишлаётган аёл номига ҳамду санолар ўқилди, китоблар ёзилди, кинофильмлар яратилди. Аммо бу табаррук зотга фарзандни дунёга келтирувчи, тарбияловчи онаизор эканлигига кўпда аҳамият берилмади. Буларнинг ҳаммаси бизга қимматга тушди. Ҳар уч нафар аёлдан бирининг камқонлик касалига йўлиққани, ҳамон кўплаб нимжон, касалманд болалар туғилаётгани ғоят ташвишлидир.

Мустақиллик шарофати, Президентимизнинг оталарча ғамхўрлиги туфайли хотин-қизларга бўлган муносабат тубдан ўзгарди. Хусусан районимизда кам даромадли оилалардаги ҳомиладор аёлларни бепул овқатлантириш, даволаш, икки ёшгача бўлган болаларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатиш, бошланғич синф ўқувчиларини бепул нонушта билан таъминлаш каби имтиёзлар берилмоқда. Президентимиз фармони билан «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши ғамхўрликнинг яна бир ёрқин ифодаси бўлди. Ҳокимлик бошқарувига ўтилиши билан бизда ҳокимнинг муовини — маош олиб ишлайдиган район хотин-қизлар кенгашининг раиси лавозими жорий этилди. Бундай янгиликлар хўжаликларда ҳам жорий этилди. Ҳозирги кунда 137 та қишлоғимизда ана шундай кенгашлар фаолият юритмоқда. Улар таркибида ибратли ҳаёт йўлини босиб ўтган, ажойиб фарзандлар тарбиялаган онахонларимиз иш олиб боришяпти. Кўпни кўрган кишилардан ҳамиша яхши таклиф чиқади. Нуронийлар хотин-қизларнинг ижтимоий аҳволини акс эттирувчи паспорт тузишни таклиф этдилар. Муҳим иш амалга оширилди. Эндиликда боқувчисини йўқотган, ногирон, афғон урушида фарзандидан жудо бўлган муштипарларнинг рўйхатлари бор. Уларга имконият даражасида мадад кўрсатилмоқда. Ўтган йили кўнгли ўксик хотин-қизларга 1 миллион 300 минг сўмлик иқтисодий ёрдам кўрсатилганди. Бу йилги Наврўз байрамида 148 та рўзғорини энди тиклаётган ёш оилага 15 минг сўмгача ёрдам пули ажратилди. Яқинда ночор аҳволдаги оилалардан 39 тасининг никоҳ тўйларининг бир умрли эсда қоларли қилиб ўтказиш режалари тузилди. Буни кўпчилик зўр хурсандчилик билан кутиб олди.

Район хотин-қизлар кенгаши «Оилани асрайлик!» деган мурожаат билан чиқди. Даъват акс-садо берди. Ёш оилаларга навбатсиз томорқалар, уй-жой учун ер ажратиш, узоқ йилга мўлжалланган қарз бериш янада жонланди. Хўжаликларда «Оила сабоқлари» давра суҳбатлари ўтказиляпти. Қизларга оила қуриш, келинлик одоби, рўзғор юмушлари, хуллас, оилада аёлнинг ўрни тўғрисида ҳаётий сабоқлар ўргатилмоқда. «Нафосат» доимий давра суҳбатлари ҳам барчага маъқул бўляпти. Таъкидланганидек, қишлоқ аёлининг меҳнати оғир. Шу боис район ҳокимининг махсус қарори билан хотин-қизларга ҳафтасида бир кун дам олиш куни ва кунлик иш вақтлари қатъий белгиланди. Аёллар ҳомиладорлигининг беш ойлигидан бошлаб бола тарбияси таътилига чиқарилади. Бир йил ичида 696 оналар шу имтиёздан баҳраманд бўлишди. Уларга бир миллион сўм қўшимча таътил пули тўланди.

Аёллар ҳаётимиз кўрки, уларни эъзозлаш, ҳурматини жойига қўйиш керак.

Раъно РАҲИМОВА,
туман хотин-қизлар кенгаши раисаси.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА АСОСИЙ ЭЪТИБОР БЕРИБ КЕЛИНДИ ВА КЕЙИНГИ ҲАРАКАТЛАРИМИЗДА ҲАМ БУ ҲОЛ ЎЗ УСТУНЛИГИНИ САҚЛАЙДИ. НЕГАКИ, ҲОЗИРГИ ПАЙТДА АЙНИ МАНА ШУ СОҲАДА ҒОЯТ КАТТА ИМКОНИЯТЛАР МАВЖУД. АНА ШУ ИМКОНИЯТЛАРНИ ИШГА СОЛИБ, БИЗ АҲОЛИНИ ОЗИҚ-ОВҚАТ ВА САНОАТНИ ХОМ АШЁ БИЛАН ТАЪМИНЛАШНИ ЯХШИЛАШ БИЛАН БИРГА ОДАМЛАРНИ ИШ БИЛАН БАНД ҚИЛИШ, ҚИШЛОҚ АҲОЛИСИ КАТТА ҚИСМИНИНГ ЕЛЧИБ ЯШАШИ ИМКОНИНИ ТОПАМИЗ.

Ислом КАРИМОВ.

БОЗОР ШАРОИТИДА ИЖТИМОИЙ МУҲОФАЗА

ЖОНДОР ТУМАНИ ҲОКИМЛИГИ ИШ ТАЖРИБАСИДАН

ЁШЛИК ШИЖОАТИ

Президент фармонларининг шарофати туфайли қишлоқ ёшларининг муаммолари ҳам бирин-кетин ҳал этилмоқда. Республика Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида ёшлар иши бўйича кенгаш тузилганлиги айни муддаодир. Ғамхўрлик амалда бўлаётгани туфайли йигит ва қизларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш борасида аниқ тадбирлар амалга оширилмоқда. Ёшларни меҳнатсевар, меҳр-оқибатли, анъаналарга садоқатли этиб тарбиялашда маҳаллаларнинг роли катта бўляпти. Туман ҳудудидаги 137 та қишлоқда ёшлар уюшмалари тузилди. Улар оқсоқоллар кенгашлари раислари раҳбарлигида кўпгина хайрли ишларни бошлаб юбордилар.

Равшанки, уй-жой танқислиги, маошнинг камлиги оилавий келишмовчиликларга сабаб бўлади. Буни ҳисобга олиб биз ёш оилаларнинг яшаш шароитини чуқур ўргандик. Туман ҳокимининг бевосита раҳбарлигида саховатли хўжалик, корхона, ташкилотларнинг раҳбарлари мадади билан хайр-эҳсон тадбирлари амалга оширилди. Шу тариқа «Ғамхўрлик-93» дастури юзага келди.

Туманимиз ёшларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш мақсадида махсус жамғарма тузишга ҳаракат қилдик. Ташаббусимиз ҳокимлик томонидан қўллаб-қувватланди. Жамғармамиз вилоят адлия бошқармасидан рўйхатдан ўтди. 25 миллион сўмлик даромад ва харажатлар сметаси тасдиқланди. Биринчи бўлиб район ҳокимлиги ҳисобимизга 100 минг сўм маблағ ўтказди. Кейинчалик аксарият хўжаликлар ва ташкилотлар даромадларининг бир фоизини жамғармамизга кўчириб бериш истагини билдирдилар.

Ёшларни иш билан таъминлаш ҳам диққат марказида. Янги ерлар очилаётганлиги пахтачилик, боғдорчиликни ривожлантиришга имкон яратмоқда, кичик корхоналар сони тобора ортиб боряпти. Алоҳида таъкидлаш жоиз, Президентимизнинг республикада футболни ривожлантириш тўғрисидаги фармони ёшларимизни беҳад қувонтирди. Спорт ўйингоҳлари таъмирланди, янгиларини барпо этишга асос солинди. Айниқса Навоий номли, Т. Салимов номли, «Гулистон», «Зарафшон» жамоа хўжаликларида замонавий ўйингоҳлар бунёд этилмоқда.

Ҳозирги кунда ҳокимлик қарори асосида «Истиқлолнинг истиқболли ёшлари» ойлиги ўтказиляпти. Мақсад йигит ва қизларни Ватанга муҳаббат, анъаналарга садоқат руҳида тарбиялаш ишларини кучайтириш, ночорларга ёрдам кўрсатиш, спортнинг барча турлари бўйича қизиқарли мусобақалар ўтказишдан иборат. Шу баҳонада миллий кураш бўйича қишлоқларимизда секциялар тузилмоқда. Қувончлиси шуки, районимиз ёшлари асосий тармоқ — пахтачиликни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Низом ЭШОВ,
туман ёшлар иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби.

ТАДБИРКОРНИНГ НОНИ БУТУН

Бозор имиллашни кечирмайди. Энди узоқни кўзлаган раҳбар четга кўз тикмаслиги керак. Биз шу кун талабидан келиб чиққан ҳолда иқтисодиётни юксалтиришнинг янги-янги омилларини ишга солаяпмиз. Яхши ишларимиздан бири ҳар қайсиси 10 мингтадан консерва тайёрлайдиган цехларнинг ишга туширилиши бўлди. Чет эл корхонаси билан ҳамкорликда тўқув фабрикаси бунёд этилмоқда. Қисқа вақт ичида мойжувозлар, ғишт тайёрлаш цехлари қуриб битказилди. Корхоналаримизни замонавий технология асосига қурганмиз. Биргина колбаса цехи ҳар куни 500 килограмм турли хил неъмат етказиб бермоқда. Халқ истеъмоли моллари кўпаётганлиги учун 2 та катта музхонанинг лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланган эди. 1000 тонналиси ишга тушди. Иккинчиси яқин вақт ичида фойдаланишга топширилади.

Ажойиб тегирмонимиз бор. Бир кеча-кундузда 80 тонна буғдойни ун қилиб беради. Бу ердаги жиҳозлар бир вақтлар Австралиядан келтирилган эди. Умуман ўз ишининг усталари бозорни олдиндан кўра билиб, техника, жиҳозларни сотиб олишганди. Бу катта маблағни тежашга имкон берди. Орёл шаҳридан газли сув ишлаб чиқарадиган цех мосламалари олдик. 4 та новвойхона ҳар куни қишлоқ аҳолисига бўрсилдоқ нонлар тортиқ этмоқда.

Ёрдамчи хўжалигимиз бор. Мол парваришлаяпмиз. Бош сони йил сайин ошиб бормоқда. Айни кунда 200 та чўчқа, 50 та қорамол ҳамда қўйлар парваришланаяпти. Эзуқа тайёрлаш учун 100 гектар ер ихтиёримизга берилди. Ҳокимлик районда буғдой, маккажўхори етиштиришни кўпайтириш юзасидан аниқ тадбирларни амалга ошираётганлиги маъқул бўлмоқда.

Тадбиркорлар таклифи асосида балиқчилик хўжалигини ишга туширдик. Биз аҳоли талаб ва истакларини алоҳида инобатга олаяпмиз. Жуда кўп йиғилишларда қанд, шакар масаласи ўртага қўйилди. Район ҳокими Ҳамро Раҳмоновнинг ташкилотчилиги туфайли Украинадан мосламалар келтириб, шакар цехи қурилишини бошлаб юбордик. Бир кеча-кундузда 10 тонна шакар тайёрланади. Қанд лавлагини аҳолидан сотиб оламиз. Ҳозирча 20 га яқин хонадон билан шартнома туздик.

Бухоро вилоят ҳокимлиги яхши ният билан «Биримиз икки бўлсин» дастурини ишлаб чиққанди. Унга кўра вилоятга четдан керакли миқдорда картошка, буғдой, макарон, гўшт ва бошқа неъматлар келтирилмоқда. Президент фармонлари шарофати туфайли Бухоро вилоят хўжаликлари ихтиёрида 1992 йилги ҳосилдан 80 миллиард сўмдан зиёд маҳсулот қолди. Улар энг яхши молларга айирбошланяпти. Шу ўринда бир мулоҳаза билдирмоқчиман: бизда ишлаб чиқарилаётган, лекин маълум сабабларга кўра ўз харидорини топмаётган маҳсулотларни четга сотишни йўлга қўйиш лозим. Умуман районимизда бозор муаммоларини ҳал этишга омилкорлик билан ёндашиляпти. Президент фармонларининг шарофати туфайли ишга туширилган ва туширилаётган корхоналар, цехлар, ишбилармонларнинг ташаббускорлиги яқин йиллар ичида ўзининг қувончли натижасини беришига ишончимиз комил. Муҳими, давр руҳини, шу кун масаласини чуқур ҳис этиб, ҳамжиҳат ҳаракат қилишдадир.

Насриддин ТУРСУНОВ,
район тайёрлов ширкати раиси.

ЎЗБЕК ДЕҲҚОНИ — САДОҚАТДА ЯГОНА

Хўжалигимиз мўл, арзон ва сифатли пахта ҳосили етиштиришнинг ўзига хос тажриба мактабига айланди. Бу ерда уста заршунослар фаолият юритишади. Улар ерни эъзозлаш, ўғитдан унумли фойдаланиш, деҳқончилик маданиятини юксалтириш ҳисобига ҳосилдорликни кескин оширишга эришиб келмоқдалар. Тадбирлар шарофати туфайли 1992 йили колхоз бўйича ҳар гектардан 44,3 центнердан қимматли хом ашё олинди. Асосий тармоқдан олинган даромад ҳар қачонгидан кўп бўлди.

Неъмат Жумаев, Тошпўлат Элдонов энг олди бригада бошлиқларимиздан. Улар ҳар қандай шароитда ҳам ишнинг қаловини топишади. Бултур ҳосилдорликни гектарига 52 центнерга етказиб довруғ таратишди. Чигит экишни обитобида ўтказдик. Айрим жамоаларда қатор ораларига ишлов бериш бошланди. Мендан кўпинча ютуқлар сири ҳақида сўрашади. Жавоби оддий: меҳнаткаш инсон ҳақида амалда ғамхўрлик кўрсатиш керак. Фақат бизнинг хўжаликда эмас, Жондордаги аксарият колхоз ва совхозларда қўлга киритилаётган ютуқларнинг бош омили шу. Мақсадга эришишда Президент фармонлари муҳим омил бўлмоқда.

Аҳолига 150 гектардан ортиқ томорқа учун ер ажратдик. Биз томорқаларга экин экиш, ҳосилни йиғиштириб олиш ҳамда уни сотишда кўмаклашаяпмиз. Етим-есирлар, ногиронлар, боқувчисиз оилалар доимий эътиборда. Наврўз тантаналарида 10 та оилага текинга сигир берилди. Айни пайтда етишмовчилик сезаётган оилаларнинг фарзандлари тўйлари отахонлар бошчилигида замонавий, бир умрга эсда қоладиган қилиб ўтказилмоқда. Яқинда заршунос Шомил Зокиров ва унинг умрдоши Раънохоннинг тўйларини ўтказдик. Бундай тантаналар одамлар орасидаги меҳр-оқибатни кучайтирмоқда. Президент фармонлари омма ғайрат-шижоатини оширишда асосий таянч. Бизда шанба кунлари аёллар дам олишади. Болалар боғчаларида тарбияланаётган 350 нафар жажжилар бепул овқатлантирилади. Қишлоқларимизни газлаштириш, водопровод суви билан таъминлаш икки йилда ниҳоясига етади.

Халқ ноиблари қишлоқларни ободонлаштириш ишларига муносиб ҳисса қўшишмоқда. Айни пайтда илғорлар тажрибаси кенг оммалаштирилаяпти. Хусусан, томорқасида помидор етиштиришда қувончли натижаларга эришаётган Сайфулло Маҳмудов иш тажрибаларини кенг тарғиб қилаяпмиз.

Бу йил деҳқон учун ҳар ҳолда хайрли келди. Аммо яқинда бўлиб ўтган табиий офат экинзорларимизга шикаст етказди. Бундай имтиҳон дамларини биринчи марта кўраётганимиз йўқ. Район ҳокимлиги даъватига жавобан барча бир тану бир жон бўлиб, далаларда, боғларда, экинзорларда фидокорона меҳнат қилмоқда.

Султон РАЖАБОВ,
«Гулистон» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

Ушбу материалларни «Қишлоқ ҳақиқати» мухбири В. НОСИРОВ тайёрлади.

ОЛМОНИЯ МАДАДИ

Бири дунёнинг Осиё қисмида, бошқаси Европа қитъасида жойлашган, мутлақо бир-биридан фарқли иккита давлат — Ўзбекистон ва Германиянинг номи сўнгги пайтда матбуот саҳифаларида тез-тез ёнма-ён тилга олинмоқда. Бу, албатта, республикамиз кўплаб ривожланган мамлакатлар, жумладан, Германия билан ҳам ўзаро иқтисодий ҳамкорлик қилаётгани туфайлидир.

Маълумки, иккинчи жаҳон уруши оқибатида Германия иккига бўлиниб кетган эди. Социалистик жамият қуриш йўлини тутган ГДР ижтимоий турмуш даражаси ривожланган давлатларга нисбатан анча орқада қолди. Ғарбий Германия эса уруш асоратларини тезда бартараф этибгина қолмай, жаҳоннинг тараққий этган мамлакатлари қаторидан ўрин эгаллади. Немис халқининг бирлашиш орзуси 1989 йилнинг сўнггида тақиқ рамзи бўлмиш Берлин деворининг бузилиши билан ушалди, ярим аср мобайнида армон бўлиб келган бирлашув ғояси амалга оша бошлади.

Бу пайтга келиб ер юзида «совуқ уруш» хавфи камайган, жаҳон тинч инқилобий ўзгаришлар даврига кирган эди. Бир-бирига зид икки тузум ўртасидаги ихтилофнинг интиҳо топиши, қуролсизланиш ва иқтисодий ҳамкорлик йўлида муваффақиятли ташланган илк қадамлар икки Германия давлатининг қўшилишига замин ҳозирлади.

Бу ҳаракат 1990 йилнинг апрель-май ойларида ГДР ва ГФР ҳукуматлари томонидан икки шартноманинг имзоланиши ҳамда ГДР халқ палатасининг ГФР таркибига қўшилиш ҳақида чиқарган 1990 йил 3 ноябрь куни қарори билан муваффақиятли якун топди.

Баъзи сиёсатдонларнинг икки Германиянинг қўшилуви ГФР иқтисодиётини таназзулга етаклайди, дея қилган «башорат»лари амалда исботланмади. Иккала давлатнинг бирлашувидан сўнг иқтисодиётни тенглаштириш жараёни муваффақиятли бошланди, ягона Германия давлати бирлик, тинчлик ва тараққиёт сари якдил одимлашга киришди.

ГФРда, айниқса, металлургия, кимё, электротехника, ускунасозлик соҳалари ва қурилиш саноати равнақ топган. Юксак даражада ривожланган қишлоқ хўжалиги мамлакатдаги озиқ-овқатга бўлган талабнинг 76 фоизини таъминлайдиган даражага етди. Айни пайтда жаҳон бозорида Германия маркасининг қадри тўхтовсиз ўсиб бормоқда.

Аслида, ўзбек ва олмон халқларининг ўзаро муносабатлари асримизнинг 20-йилларидаёқ бошланган эди. Афсуски, ўша пайтда мамлакатда ҳукмрон бўлган «меҳнатга шўрoча муносабат», сармоядорлар ғояси ва тенологиясини ишлаб чиқаришга тадбиқ этишга қаршилик, Германияда таҳсил олиб қайтган етук мутахассисларнинг қатағон қилиниши, шунингдек, олмон халқи нуфузига зарба берган иккинчи жаҳон уруши оқибатида бу ҳаракат тўхтаб қолди. Бироқ эндиликда боболар ақл кўзи билан кўрган йўлга чиқиб олинди. Бу йўл ойдин ва истиқболли экани шубҳасиз.

Бугунги кунда тарих синовларини мардонавор енгиб ўтган олмон халқи ўз сиёсий мустақиллигини белгилаган Ўзбекистонимизга хайрихоҳлик назари билан қарамоқда.

Машҳур «Мерседес-бенц» фирмаси Хоразм ҳамда Фарғона водийсида автомобилсозлик заводи қуришга киришган бир дамда, фирма республикамиз учун олис масофага оғир юк ташувчи 200 та машинани узоқ муддатли қарзга етказиб берди.

Германиянинг Қизил хоч жамияти дунёдаги жамоат ташкилотлари орасида биринчи бўлиб Оролбўйи аҳолисига ёрдам кўрсатди. Бу жамият ташаббуси билан Қорақалпоғистон Республикасининг Тахтакўпир тумани марказида сув тозалаш иншооти қурилди, ишга туширилди. Ушбу иншоот бир кеча-кундузда 10.000 аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш имкониятини беради.

Германиянинг «Крупп машинентехник», «Либхер экспорт аг», «Пери ГМБХ», «Рамакс машиненбау» сингари қатор фирмалари эса уй-жой қурилиши ҳамда қурилиш техникаси ишлаб чиқариш соҳаларида мамлакатимизга кўмаклашиш ҳаракатида.

Бундан ташқари, Германия республикамизга мутахассислар тайёрлашда ва замонавий технологияни ўзлаштиришда ҳам ёрдам бермоқда.

Тошкент-Франкфурт-Тошкент ҳаво йўлининг очилиши орадаги масофани қисқартирган бўлса, Ўзбекистон Президентининг яқин кунларда Германияга мўлжалланаётган расмий сафари ҳар икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий, илмий-техник, маданий алоқаларнинг янги босқичга кўтарилишида муҳим омил бўлиши тайин.

Ғулом МИРЗО,
(ЎзА).

СУВНИ ИСРОФ ҚИЛИШ, ИФЛОСЛАНТИРИШ — ГУНОҲИ АЗИМ

Яқинда Тошкент вилояти Оққўрғон районининг ижтимоий-сиёсий газетасида «Сув табаррук—унга ношукурчилик билан муносабатда бўлиш, булғатиш, исроф қилиш катта гуноҳдир!» сарлавҳаси остида туманнинг барча аҳолисига Очиқ хат эълон қилинди. Оққўрғон райони ҳокими Н. Бердиқулов, район сув хўжалиги идораси бошлиғи Н. Мадаминов, Халқ демократик партияси район Кенгашининг биринчи котиби А. Қосимов, Нодир Қори масжиди имом хатиби Э. Тўрақул ўғли, район Фахрийлар Кенгаши раиси И. Оққулов, район хотин-қизлар Кенгаши раисаси Ш. Мамадалиева, табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раҳбари И. Муллажонов, район ҳокимининг ёшлар билан ишлаш бўйича муовини Х. Давлатовлар имзо қўйган ушбу очиқ хатда ғоят муҳим масала — ҳаёт манбаи бўлган сув манбаларини булғатмаслик, исроф бўлишига йўл қўймаслик, суғориш иншоотлари ва шохобчаларидан самарали фойдаланиш сингари муаммолар ҳақида атрофлича фикр юритилган.

«Сув азалдан ўзбек халқининг, умуман Ўрта Осиё халқларининг ҳам нони, ҳам жони бўлиб келган, — деб таъкидланади мазкур очиқ хатда. — Ота-боболаримиз асрлар оша сувни нондек қадрлаганлар... Қуръони Каримнинг кўпгина оятларида ҳам сув табаррук ҳисобланган. Сувга ҳатто тупуриш ҳам энг оғир гуноҳлардан саналган».

Очиқ хат муаллифлари барча фуқароларга мурожаат этар эканлар, ўзларини қийнаётган ва ўйлантираётган масалалар хусусида очиқ-ойдин фикр юритадилар. Улар район ҳудудида оби ҳаётдан фойдаланиш, уни ифлослантириш юзасидан аниқ мисоллар келтириб, долзарб муаммоларни ўртага ташлайдилар: «Бир яхшилаб, шошилмасдан, зийрак ақл билан ўйлаб кўрайлик-чи? Нима учун биз кейинги вақтларда сувнинг қадрига етмайдиган бўлиб қолдик?.. Районимиз Оҳангарон дарёсининг ҳам, Тошкент канали ва Моргуненко номли каналнинг ҳам, Чап қирғоқ каналининг ҳам охирида жойлашган. Шунинг учун ҳам оқар сув билан ҳисоб-китоб қилиб ҳар бир мисқолини бебаҳо бойлик деб ҳисоблашишимизга тўғри келади. Сув ошиб-тошиб ётибди деб орқа-ўнгимизга қарамай сарфлашга ҳаққимиз йўқ. Буни худо кечирмайди. Ҳозир районимиз бўйича йилига 337 миллион куб метр сув ишлатилади. Буни бошқа давлатлардаги каби пулга айлантирилса, биласизми қанча бўлади?! 78 миллион сўм! Минг қатла шукрким, Президентимиз, ҳукуматимиз оқар сувга пул тўлашни тўхтатиб турибди. Шунинг учун районимизнинг ҳар бир фуқаросидан сувнинг қадрига етишларини илтимос қиламиз».

Мурожаатномада ҳозирги кунимизнинг яна бир муҳим масаласи — оби ҳаёт манбаларининг аянчли аҳволи, улар турли чиқиндилар билан булғатилаётганлиги, буларнинг ҳаммаси атроф муҳитни ифлослантираётганлиги, ҳар хил касалликларни келтириб чиқараётганлиги ташвиш билан тилга олинган: «Биз кундан-кунга сув ҳавзалари, йўллар, каналлар, зовурлар, сойлардаги мавжуд аҳволни кўриб, ҳайратдан ёқа ушлаяпмиз. Наҳотки, бизнинг одамларимиз шунчалик бепарво бўлиб кетишган, наҳотки сув йўлларимизни инсон қарай олмайдиган аҳволга келтириб қўйишган. Нима кераксиз бўлса сувга — каналга ташланаяпти. Ҳатто ҳайвонларнинг ўликларидан тортиб ахлату хаслар, темир-терсаклар, тошу харсанглар, қўйингчи, нимани хоҳлашса шуни каналларга, сув ҳавзаларига ирғитишаяпти. Айримлар · наҳотки ҳаром-ҳаришнинг фарқига шунчалик бормай қолишган бўлса?! Заҳар сочадиган аппарату трактор ва машиналарни сув шохобчаларида ювaётганликларини қандай баҳолаш мумкин? Бундай номаъқулчиликларни диёнатини, урф-одатларини, инсофини, виждонини йўқотиб қўйган айрим кимсалар қилаяпти. Ахир бир назар солинг-а, Олимкент қўрғонидан ўтадиган, районимизнинг ҳаёт томири ҳисобланган Моргуненко номли каналда нималар йўқ дейсиз? Оққўрғон посёлкаси ичидан ўтадиган каналлардачи? Оҳангарон дарёси қирғоқларига ҳам қараб бўлмайдиган бўлиб қолди. Ана шу сув шохобчаларини, каналларни қуриб, бизга оби ҳаёт олиб келган инсонларнинг арвоҳи, хотираси наҳотки сувни исроф қилган, каналларни ахлатхонага айлантирган кишиларни қийнамаса, уларни ўйлантирмаса?! Ахир шу каналлардан сиз билан бизга ўхшаган фуқаролар сув ичишади-ку! Мана шундай ноxушликлар ҳақида фикр юритар эканмиз, қишлоқ Кенгашларига, маҳаллаларнинг оқсоқолларига, ташкилот, хўжалик, ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари раҳбарларига ўз норозилигимизни билдиришга ҳақлимиз. Сизлар қаёққа қараяпсизлар? Нима учун каналларимиз, ариқларимиз шундай аҳволга тушиб қолди? Наҳотки бундай бемаъниликларни кўрмайсизлар, олдини олмайсизлар, чорасини топмайсизлар?! Масъулиятсизлик, ўз вазифасига совуққонлик билан қараш қачонгача давом этади? Сизларга раҳбар сифатида бир неча минглаб кишиларнинг тақдири топшириб қўйилган. Сизлар фақат раҳбар эмас, айни пайтда жамоаларнинг иш бошисисиз, тарбиячисисиз. Нега энди сизлар бош бўлиб турган жамоаларда каналлар, ариқлар ёқасига уйлар, молхоналар ва бошқа иншоотлар қуриб ташланган. Ахир сув шохобчалари қирғоқлари очиқ бўлиши, у доимо назорат қилиб турилиши зарур-ку!? Ана шу хатоларни сизлар енг шимариб тузатмасангиз · ким бартараф этади?»

Очиқ хат муаллифлари ўз мурожаатларини район аҳолисини шу соҳадаги ишларни тартибга келтиришга чақириш билан, асрий анъаналаримиз, удумларимиз, қадриятларимизни тиклашга даъват этиш билан якунлашган: «Ушбу мурожаатимизга лаббай деб жавоб берадиган бебаҳо халқимиз бор. Ажойиб, ташкилотчи раҳбарларимиз, ёшу қариларимиз, хотин-қизларимиз бор. Мақтаса арзигудек ишлар қилаётган ташкилотларимиз бор. Биз уларга ишонамиз. Имонимиз комилки, ушбу очиқ хатимиз районимизнинг ҳар бир хонадонига етиб боради ва ўзининг ижобий жавобини топади. Комил ишонч билан Сизларнинг барчангизни канал ва ариқларни тоза сақлашга, уларнинг ифлосланишига йўл қўймасликка, оби ҳаёт манбалари қирғоқларида иморатлар тикланишини тўхтатишга ва мавжудларини бошқа жойларга кўчиришга, сувни доимо мусаффо сақлашга чақирамиз».

Халқимизнинг тили учида турган бу долзарб масала мустақил республикамизнинг ҳар бир фуқаросини ўйлантираётганлигига, уларни қийнаётганлигига ва ечимини излаётганлигига ишончимиз комил. Шуларни ҳисобга олиб таҳририятимиз сувни ифлослантириш, оби ҳаётни исроф қилишга қарши қандай чора-тадбирлар кўрилаётганлиги ҳақида, сув иншоотларини барпо этиш ва уларни таъмирлаш борасида олиб борилаётган ишлар хусусида туркум мақолалар, суҳбатлар бериб боришни режалаштирди. Сув хўжалиги ходимларини, мутахассисларни, қаламкашларни оби ҳаёт мавзусини кенг ва атрофлича ёритишда фаол қатнашишга чақирамиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МЕЛИОРАЦИЯ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИДА

Тошкент вилояти Оққўрғон райони ижтимоий-сиёсий газетаси саҳифаларида «Сув табаррук — унга ношукурчилик билан муносабатда бўлиш, булғатиш, исроф қилиш катта гуноҳдир!» сарлавҳаси остида туманнинг барча аҳолисига қаратилган очиқ хат Ўзбекитон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигининг раҳбар ходимлари йиғилишида кенг муҳокама қилинди. Ушбу мурожаатноманинг матни кўпайтирилиб, вилоят ҳамда туманлардаги барча сув хўжалиги ташкилотларига танишиб чиқиб, тегишли чора-тадбирлар кўриш учун жўнатилди. Вазирлик раҳбар ходимлари йиғилишида очиқ хатда билдирилган фикр-мулоҳазалар республикамиз миробларининг дилидаги гап эканлиги алоҳида таъкидланди ҳамда унда уқтириб ўтилган масалалар мутахассислар томонидан қўллаб-қувватланди. Ушбу йиғилишда тармоқ ходимлари томонидан очиқ хат муаллифларига миннатдорчилик билдириш зарурлиги таъкидланди.

Дарҳақиқат, мурожаатномада рўй-рост кўрсатиб ўтилганидек, республикамизнинг аҳоли яшайдиган масканлари — шаҳар, қишлоқ, посёлкалардан оқиб ўтадиган сой, ариқ ва анҳорларнинг аҳволи ғоят ачинарли. Уларнинг муҳофаза минтақаларига ўзбошимчалик билан турли иморатлар — ошхоналар, турар жойлар, омборхоналар, молхонаю паррандахоналар, автомашина сақланадиган бинолар ва бошқа иншоотлар қуриб ташланган, чорбоғларга айлантирилган. Шунинг оқибатида сув йўлларини ўз вақтида тозалаш уёқда турсин, ҳаттоки назорат қилишга ҳам имконият йўқ. Сув шохобчалари ўз вақтида турли лойқалардан, ўт-ўланлардан ва бошқа нарсалардан тозалаб турилмаса, улар саёз бўлиб қолади. Бу эса айниқса баҳор ойларида кучли ёмғир, сел пайтларида сувнинг ўзанларга сиғмаслиги оқибатида тошқинлар бўлишига, жиддий зарар етказилишига олиб келади.

Республикамиз миробларини кейинги пайтларда сой ва анҳор бўйларига ошхона, чойхона, маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари, турар жойларни қонунга зид равишда қуриш кучайиб кетаётганлиги ғоят ташвишга солаяпти. Сув омборлари, сой ва анҳорлар бўйига жойлашган дам олиш уйлари, болалар оромгоҳлари, дала ҳовлиларнинг кўпчилиги канализация тармоқлари билан таъминланмаган ва уларнинг ҳудуди бевосита сувни муҳофаза қилиш минтақаларига, қирғоқ бўйига туташиб кетган. Чирчиқ, Оҳангарон, Зарафшон, Сурхондарё, Сўх дарёси, Тошкент, Самарқанд, Андижон, Фарғона, Наманган, Гулистон шаҳарлари ҳудудидан оқиб ўтадиган ариқ ҳамда анхорларда аҳвол жуда ачинарлидир.

Сув манбаларининг тозалигини таъминлаш мақсадида республикамиз ҳукумати томонидан 1992 йил 7 апрелда алоҳида қарор қабул қилинган. Унда ҳар бир сой, ариқ, анҳор, зовур, дарё ва сув омборларида оби ҳаёт манбаларини муҳофаза этиш ва қирғоқбўйи минтақаларини ажратиш зарурлиги таъкидланиб, бундай тадбирларни амалга ошириш қонун кучи билан кафолатланиши уқтириб ўтилган. Ҳозирги пайтда ушбу қарорда кўрсатиб ўтилган тадбирларни бажариш юзасидан бир қатор ишлар қилиняпти. Лекин ғоят долзарб муаммони бартараф этиш учун фақат сув хўжалиги ходимлари эмас, балки хўжаликлар, корхоналар, ташкилотларнинг раҳбарлари, мустақил республикамизнинг барча фуқаролари масалага жиддий ёндошишлари талаб этилади. Худди шунинг учун ҳам Оққўрғон районида бошланган ташаббус ўзининг ғоят қимматли эканлиги билан республика миробларининг эътиборини тортди.

Мустақил республикамизнинг сув хўжалиги ходимлари, мутахассислари, барча мироблари номидан бутун жамоатчиликнинг диққат-эътиборини оби ҳаётдан тежаб-тергаб фойдаланишга, унинг бир қатраси ҳам исроф бўлишига йўл қўймасликка, сув манбаларининг турли чиқиндилар билан булғанишига ва ифлослантирилишига қарши муросасиз кураш олиб боришга қаратиб, барча ҳамюртларни тириклигимиз манбаи бўлган сувни озода ва покиза сақлашга чақирамиз. Жонажон Ўзбекистонимизнинг ҳамма фуқароларини сувдек табаррук ва муқаддас неъматга авлод-аждодларимиз каби катта ҳурмат билан муносабатда бўлишга даъват этамиз.

Р. ГИНИЯТУЛЛИН,
Ўзбекистон Республикаси мелиорация ва сув хўжалиги вазири.

ЛОҚАЙДЛИК БАЛОСИ

Ўзбекистонда сизот сувлари асосида 260 дан кўпроқ об-ҳаёт манбалари ишлаб турибди. Улар 90 шаҳар, 120 район маркази ва қишлоқ аҳоли пунктларининг 50 фоиздан кўпроғини ичимлик суви билан таъминлайди. Лекин тупроқ юзасидаги оқимнинг камайиши ва минераллашиши туфайли топилган ва ҳажми аниқланган ер ости ичимлик сув манбааларининг 21 фоиздан кўпроғи сув таъминоти учун яроқсиз ҳолга келган. Орол бўйи ва Мингбулоқ артезиан қудуқлари, умуман ер ости сувлари миқдори камайиб бормоқда. Бунинг боиси шундаки, об-ҳаёт манбааларидан хўжасизларча фойдаланилмоқда, мавжуд қудуқлардан фойдаланишда тежамкорликка риоя қилинмаяпти.

Ер ости ичимлик сувлари заҳиралари камайишига уларнинг ифлосланиши, яъни сифат жиҳатдан ўзгариши ҳам сабаб бўлмоқда. Ҳозирги пайтда республикамизда мавжуд 43 минг қудуқдан·10205 донаси ишламаяпти. Айнан улар ер ости сувларининг ифлосланиш манбааларидан биридир. Мавжуд қудуқларнинг 90 фоиздан кўпроғига эгалик қилаётган вазирликлар ва идоралар уларни етарлича назорат қилишмаяпти. Баъзан ҳеч қандай назорат йўқ. Айни чоқда ҳар йили ихтисослашган ташкилотлардан ташқари ҳар хил ширкатлар янги-янги қудуқлар қазишмоқда. Натижада давлат маблағлари беҳуда сарфланиб, экологик вазият кескинлашмоқда.

Ер ости ва усти сувларининг ифлосланишига коллектор-дренаж оқимлари ҳам таъсир кўрсатмоқда. Ҳозир бу оқим ҳажми йилига 20 кубокилометрга етди. Бу Ўзбекистон барча дарёлари йиллик оқимининг 30—35 фоизини ташкил этади. Энг ташвиш уйғотадиган жиҳат шундаки, коллектор-дренаж оқимлари ҳар хил заҳарли кимёвий моддалар, минерал ўғитлар қолдиқлари билан жуда ифлосланган. Баъзи районларда, айниқса Амударё, Сирдарё, Сурхондарё, Зарафшон дарёлари қуйи қисмида юза сувларининг 50 фоиздан кўпроғини коллектор-дренаж оқими ташкил этади. Бу сувнинг минераллашуви меъёрдагидан 2—3 марта ортиқдир.

Сув хўжалигидаги ўзгаришлар шунга олиб келдики, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Навоий, Бухоро вилоятлари, Қашқадарё вилоятининг анча қисми ва Сурхондарёнинг жанубий қисмида хўжалик ичимлик суви таъминоти бўйича мушкул вазият вужудга келди.

Саноат корхоналарининг оқава сувлари ҳам ер ости сувлари ифлосланишига олиб келаяпти. Ҳозир Фарғона-Марғилон, Чирчиқ, Олмалиқ-Оҳангарон, Навоий ва бошқа саноат зоналарида ичимлик суви олинадиган манбааларнинг ишдан чиқиш хавфи туғилмоқда. Чирчиқ шаҳридаги корхоналар Чирчиқ дарёсига саноат корхоналарининг яхши тозаланмаган чиқинди сувлари, ёмғир сувлари тушиши натижасида Тошкент, Чирчиқ, Янгийўл ва бошқа аҳоли пунктларини сув билан таъминлайдиган об-ҳаёт манбааси жадал ифлосланиб бормоқда. Чунончи, Қибрай сув олиш ҳавзаси ўнг соҳилидаги қудуқларда азот бирикмалари ҳозироқ белгиланган меъёрдан 2—2,5 марта кўпдир.

Фарғона вилояти ер ости сув манбааларининг ифлосланиб бораётгани ҳам жуда ташвишланарлидир. Фарғонанинг шимолида нисбатан кичик ҳудудда бир қанча йирик корхоналар жойлашган, булар «Фарғонанефтеоргсинтез», «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмалари бўлиб, ер ости сувлари ифлосланишига олиб келмоқда. Чунончи, ер ости сувлари юзасида 10 квадрат километр майдонда қалинлиги 1 метрдан 3 метргача нефть маҳсулотлари қатлами юзага келган.

Оҳангарон дарёси водийсида Олмалиқ кон-металлургия комбинати, Олмалиқ кимё заводи тозалаш иншоотлари яқинида сизот сувлари таркибида деярли ҳамма жойда оғир металлар, нефть маҳсулотлари ва азот бирикмалари мавжуд бўлиб, минераллашиш жуда юқоридир.

Кейинги пайтда қишлоқ хўжалиги иншоотлари, чорвачилик ва паррандачилик комплексларида тозалаш қурилмалари йўқлиги сабабли ер ости сувларининг ҳар хил бактериялар билан ифлосланиши кучаймоқда. Шу ерда савол туғилиши мумкин: аҳвол бу даражада кескинлашган экан, сизлар бирон тадбир кўряпсизларми? «Ўзбекгидрогеология» ишлаб чиқариш бирлашмаси фойдаланишга кетадиган харажатларни ва сув ҳавзаларини сунъий равишда тўлғазишни ҳисобга олган ҳолда Тўрткўл шаҳри аҳолиси, ёндош колхоз ва совхозларни сув билан таъминлаш йўлларини атрофлича тадқиқ қилишни якунлади. Бундай ишлар Сангзор ва Бахмал участкаларида, шимолий Нуротадаги Чимқур участкасида, Ховос, Норин участкаларида ҳам поёнига етказилди. Жиззах вилоятининг тоғ олди минтақасида истиқболли участкалар аниқланди.

1992 йили фойдаланишга яроқли, бир кеча кундузда 145,2 минг куб метр сув бера оладиган оби ҳаёт заҳиралари топилди. Бир кеча-кунда 8,50 минг куб метр минерал сувлар ва хўжаликлар иссиқхоналари учун иссиқ оби-ҳаёт манбаалари аниқланди.

Бирлашмамиз фаолиятининг муҳим йўналишларидан бири геоэкологик тадқиқотлар режали тарзда бошлаб юборилганлигидир. Бу ишлар ҳозир Тошкент, Фарғона, Самарқанд ва Хоразм вилоятларида, Қорақалпоғистоннинг жанубий қисмида олиб борилмоқда. Сув заҳираларидан фойдаланишда, ичимлик сувларини, шу жумладан сизот сувларини муҳофаза қилиш кечиктириб бўлмайдиган ва барчага алоқадор ишдир.

В. ВОЛКОВ,
«Ўзбекгидрогеология» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош гидрогеологи,

Т. МЎМИНЖОНОВ,
бирлашма бўлим бошлиғи.

Томди районидаги Жабай Болимонов номли давлат хўжалигининг бош чўпони Рустем Жексенов бошчилик қилаётган отарда қўзилатиш мавсуми якунланди. Рустем ўзига бириктирилган 595 бош қўйнинг ҳар 100 бошидан 102 тадан дуркун қўзи олишга муваффақ бўлди, 400 бош қўзи эса ўстиришга қолдирилди.

СУРАТДА: бош чўпон Рустем Жексенов.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ШОЛИЧИЛИК: МЎЛ ҲОСИЛ ОМИЛЛАРИ

Тажриба, таҳлил, таклиф

Шоличилик самарадорлигини ошириш соҳа хўжаликлари фаолиятини яхшилаш билан бир қаторда уни илмий жиҳатдан қай даражада таъминланганлигига ҳам боғлиқдир. Республикада шоли етиштиришни барқарор ошириб бориш ҳар бир гектардан олинадиган ҳосилни кўтариш ҳисобига бўлмоғи керак. Бу деҳқончилик маданиятини ошириш, тармоқни интенсив ривожлантириш ҳисобига таъминланиши лозим.

Республикада шоли ҳосилдорлиги ҳамон паст. Чунки ҳозирги ишлаб чиқариш шароитида илмий техник имкониятлардан жуда кам фойдаланилмоқда. Алмашлаб экиш жадаллик билан ўзлаштирилмаяпти. Натижада тупроқ унумдорлиги пасайиб, ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашмоқда. Экинзорларни ёввойи ўтлар ҳамда қизил донли шолилар билан қопланиши ортиб бормоқда. Булар шоличилик самарадорлигининг пасайишига олиб келмоқда.

Ҳозирги вақтда шоличиликда уруғчилик хўжаликлари учун 7 ва товар шоли етиштирадиган хўжаликлар учун 9 далали алмашлаб экиш тизими тавсия қилинган. Бунда шоли улуши 57,6 ва 77,7 фоизни ташкил этиши лозим. Шундай бўлганда деҳқончилик маданиятини юксалтириш, шоли ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва тупроқнинг табиий унумдорлигини сақлаш мумкин.

Илғор бригада, жамоа ва давлат хўжаликлари тажрибаси агар шоличилик соҳасида тўпланган илм-фан ютуқларидан самарали фойдаланилса ҳамма вилоятларда гектаридан 50—60 центнер ҳосил олиш мумкинлигини кўрсатмоқда. Сурхондарё вилоятидаги «Беш қаҳрамон», Қорақалпоғистондаги «Чапаев», Хоразм вилоятидаги «Янгиобод», Сирдарё вилоятидаги «Шоликор» хўжаликлари шулар жумласидандир.

Ўзбекистонда ва бошқа Марказий Осиё давлатларида кейинги 5—10 йил мобайнида эски, кам ҳосилли шоли навлари ўрнини юқори ҳосилли, касаллик ва зараркунандаларга чидамли навлар эгаллади.

Ўзбекистонда ҳозирги вақтда шоли экиш учун ажратилган деярли барча майдонларда илмгоҳимиз олимлари яратган навлар экилмоқда. Бундан ташқари институтимизда яратилган шоли навлари Қозоғистоннинг Чимкент ва Қизилўрда вилоятларида ҳамда Тожикистон, Туркманистон республикаларида катта майдонларни эгаллаяпти. Сўнгги йилларда селекционер олимларимиз томонидан янги, истиқболли шоли навлари — «Авангард», «Нукус-2», «Лазурний» кабилар яратилди.

Янги районлаштирилган «Аланга» нави эскидан экилиб келаётган ЎзРОС 7—13 га қараганда 7—10 кун эрта етилиши билан бирга гектар бошига 8—10 центнер кўп ҳосил беради. «Машъал» нави эса шимолий вилоятларда ҳам яхши ўсиб, мўл ҳосил беряпти.

Айни пайтда институтимиз ва унинг Қорақалпоғистондаги филиалида яратилган бир неча истиқболли навлар: «Машъал», «Гулзор» ва «Жайхун»лар синаб кўрилмоқда. Булар бундан кейинги шоли навини алмаштириш ва республикада шоличиликни янада ривожлантириш учун хизмат қилади.

Биз ҳар йили 700 тоннадан ортиқ юқори репродукцияли шоли уруғи тайёрлаб беряпмиз. Бу республикамизда режали нав алмашлашни тўлиқ таъминлаши мумкин.

Лекин хўжаликларда уруғчиликка етарли эътибор берилмаяпти. Бунинг натижасида бир-икки йил мобайнида шоли уруғи бошқа навлар, шунингдек қизил донли шоли ва курмак билан ифлосланиб кетмоқда. Устига-устак хўжаликларда ўз зарурати учун уруғ тайёрлаш режаси муттасил бажарилмаяпти. Тайёрланаётган уруғларнинг сифати паст. Шунинг учун шоличилик хўжаликларида аксарият ҳолатларда сифатсиз уруғ экилишига йўл қўйилмоқда.

Шоли етиштиришнинг жадал технологиясига кўра ҳамма агротехник тадбирлар, яъни тупроқни тайёрлаш, шолини экиш ва ўриб йиғиб олиш мақбул муддатларда сифатли қилиб ўтказилиши лозим. Амалда эса кўп жойларда технология қўпол равишда бузиляпти. Хусусан пайкалларни текислаш ишлари ҳамма хўжаликларда кўнгилдагидек олиб борилмаяпти. Натижада полларнинг текислиги ±5 см. ўрнига кўп ҳолда ±10—15 см ва ундан ортиқроқни ташкил қиляпти. Бу эса сув сатҳини баланд ушлашга ва униб чиқаётган майсаларнинг нобуд бўлишига олиб келади.

Ҳозирги вақтда шолипояларни текислаш учун лазер тизилмасидан ҳам фойдаланилмоқда. Бунда далаларнинг текислиги ±2—3 см. бўлишига эришилади. Янги усул шоли ҳосилдорлигини 10—15 фоизга ошириш, сув сарфини 8—10 фоизга камайтириш имконини беради.

Тупроқ яхшилаб тайёрланиб, текислаб бўлингандан кейин экишга киришилади. Шоли тупроқ ва сувнинг ўртача ҳарорати 14 даражага етганда қуйидаги муддатларда экилиши лозим: кечпишар навлар 15—25 апрелда, ўртапишар навлар 25 апрелдан 10 майгача, эртапишар навлар 10—20 майда. Ҳар гектар ерга 200—250 килограмм ёки 5—8 миллион дона уруғ сарфланиши керак. Бу меъёр «Авангард» нави учун 5 миллион, «Толмас», «Нукус-2» навлари учун 6 миллион, «ЎзРОС 7—13» нави учун 7 миллион, «Қорақалпоғистон» нави учун 7—8 миллион донага тўғри келиши лозим. Шунда бир квадрат метр жойда 250—300 туп шоли кўчати бўлиб, бу гектаридан 65—70 центнер ҳосил олишни таъминлайди.

Шоли экилгач, 10—12 сантиметр қалинликда сув бостирилади. Уруғ бўртиб ривожлана бошлагач, майсалар тўла униб чиққунга қадар полда 5—6 сантиметр қалинликда сув ушлаб турилади. Шоли ёппасига униб чиққандан кейин ҳосил пишиб етилгунча ниҳолнинг ривожланиш ҳолатига қараб 8—10—12 сантиметр қалинликда сув сақлаб туриш мақсад мувофиқдир.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон шоличилик илмий-тадқиқот институтида шолини ўғитлаш мажмуи мукаммаллаштирилмоқда. Ўғит солишдан албатта, тупроқдаги озуқа моддаларнинг миқдори ва ўтмишдош экинни ҳисобга олиш керак. Бедадан кейин экилган шолининг гектарига 60—90 килограмм, иккинчи йили 120 килограмм, учинчи ва кейинги йиллари 150—160 килограмм соф азот, 100—120 килограмм фосфор, 150 килограмм калий солинади. Янги ўзлаштирилган, кам унумли, қумоқ тупроқли ерларда азотни 240—280 килограммгача солиш тавсия этилади.

Шолига азот ўғити уч муддатда, яъни экиш олдидан йиллик меъёрнинг 30, туплаш бошланиш пайтида 35 ва ялпи туплаш пайтида 35 фоизи солинади. Шимолий минтақаларда эса экиш олдидан 70, туплаш пайтида 30 фоизи солинади. Фосфорли ўғитлар экишдан олдин бир муддатда, калийли ўғитлар эса икки муддатда, яъни 50 фоизи экишдан олдин ва 50 фоизи ялпи туплаш пайтида бериладн.

Шоли етиштириш технологияси ўсимликларни ҳимоя қилиш билан узвий боғлиқдир. Лекин ҳозир хўжаликларда пропанид, сатурн, базагран ва бошқа кимёвий дорилар етишмаяпти. Шундай шароитда етишмовчиликларни қисман бўлса-да қоплаш мақсадида олиб борган изланишларимиз яхши самара бермоқда. Масалан, пропанидни ишлатиш нормасини 25 фоизга қисқартириб Na КМЦнинг 0,016 фоизли эритмаси билан биргаликда ишлатилганда пропанид ўзининг самарасини юз фоиз сақлаб қолади. Уруғни поликарбацин 2 кг+ПВП 5 фоизли эритмаси билан ғилофланса дала шароитида шолининг унувчанлиги 14 фоизга, ҳосилдорлиги 3—5 центнерга ошади.

Шоли етиштириш технологиясида деярли ҳамма ишлар: ерни кузда ҳайдашдан тортиб то донни ўриб йиғиб олиш ва тозалашгача бўлган тадбирлар механизациялаштирилган. Фақат бу механизация воситаларидан фойдаланишда илмий асосланган қўлланма, тавсияномалардан фойдаланишни унутмаслик керак. Шундай қўлланма ва тавсияномалар бизда етарлича бор.

З. АБДУЖАББОРОВ,
Ўзбекистон шоличилик илмий-тадқиқот олий билимгоҳининг директори.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

ДАНҒАРАНИНГ ДУДЛАНГАН БАЛИҒИ

Данғара туманидаги балиқчилик хўжалигида балиқ дудлаш цехи ташкил этилди. Илгари савдо шохобчаларидан қайтган балиқ махсус машинада Қорақалпоғистондаги Мўйноқ консерва заводига юборилар эди. Энди эса у шу ернинг ўзида дудланмоқда. Цехда ҳар мавсумда 50—60 тонна балиқ дудлаш мумкин. Бу эса хўжаликка катта даромад келтиради.

ҒАЛЛАЗОРЛАРДА ИШ ҚИЗҒИН

Сабзавотчилик ва боғдорчиликка ихтисослашган Самарқанд туманида ғалла майдонлари уч баравар кенгайтирилиб, 3200 гектарга етказилди. Айни вақтда кузги арпа ва буғдой экилган майдонлар минерал ўғит билан озиқлантирилди. «Дўстлик», «Наврўз», «Гулистон», «Мароканд» жамоа хўжаликлари ғаллакорлари экинга иккинчи ишлов беришни бошлади.

ШИФОКОР МЕҲРИ, ГИЁҲЛАР СЕҲРИ

Илгари Термиз шаҳар кашшофлар уйи бўлган ҳовли айни пайтда вилоят шарқ табобати шифохонаси. Бош ҳаким Акрам Пирматов ҳамда Эсон Тошалиев асрлар синовидан ўтган томир уришига қараб касалликни аниқлаш борасида Наманган табобат марказида, устоз Имомҳожи ўғли мавлоно Муҳиддиндан таҳсил кўриб келишгач, беморларни қабул қилаётганларига ҳали кўп бўлгани йўқ. «Ихлос—халос» деганларидек, ҳозир ҳафтанинг жума ва шанбасидан ташқари ҳар куни қабулда нафақат вилоят районларидан, балки қўшни Туркманистон, Тожикистон, Қозоғистон, Қирғизистон, олис Украина, Россия, Арманистон, Озарбайжондан келган беморларни ҳам учратиш мумкин. Албатта, дардига шифо излаб келганларни бир кунда қабул қилишнинг имкони йўқ. Эрталаб соат саккиздан кеч соат бешгача нари борса 30—35 беморни кўриб, касаллигини аниқлаш, даволаниш учун доривор ўт тайёрлаб бериш имкони бор, холос.

Бемор ва шифокор ўртасидаги дастлабки савол-жавоб ҳар биримизга равшан: «Сизни нима безовта қиляпти? Бошингиз оғрийдими? Юрагингиз санчадими? Оёқ-қўлларингизда оғриқ борми?». Хуллас, шу каби саволлардан сўнг касаллик тарихи варақасини тўлдириб, қандай дори-дармонни қўллаш лозимлиги тавсия этилади.

Табиб Акрам Пирматов ҳузурида кун бўйи унинг бемор билан бўлган мулоқотини диққат билан кузатдим. У Самарқанд тиббиёт олий илмгоҳининг даволаш куллиётини тамомлаган. Вилоятдаги шифохоналардан бирида бош ҳаким эди. Наманганда томир уришига қараб касалликни аниқлаш маркази фаолият кўрсатаётганидан воқиф бўлгач, ўзида катта қизиқиш борлигини ҳис этди. Акрам Пирматов, Эсон Тошалиев, Алишер Пирматов тўрт ой давомида устоз қўлида ноёб шарқ табобати сирларини ўрганишди. Вилоят соғлиқни сақлаш бўлими раҳбарлари эса Наманганда бўлиб, марказ фаолияти билан танишгач, Сурхондарёда ҳам ана шундай шифохона очишга астойдил киришдилар.

...Табиб ҳузурига юзлари заъфарон аёл кирди. Шифокор ундан исм-шарифини ҳам, қаердан келганлигини ҳам, нима безовта қилаётганлигини ҳам сўрагани йўқ. Бир лаҳза унинг юзларига диққат билан тикилиб, қўл томирини ушлаб, қандай ураётганини тинглади. Бу

ЭНГ КАТТА БОЙЛИК

3—4 дақиқа вақтни олди.

— Жигарнинг таг қисмида, ўт пуфагида қисилиш, суяк илигида тиқилма бор. Буйракларингиз шамоллаган. Юракда ва бош мияда қон айланиши бузилганлигидан оёқ-қўлларингизда, бўғинларда кучли оғриқ, дармонсизлик сезасиз, — деди табиб.

Бемор табибнинг гапини тасдиқлади.

Ражабгул Ортиқова Термиз районидаги «Гулбаҳор» давлат хўжалигидан келибди. Уч фарзанднинг онаси. Уй-рўзғор юмушларини асосан тўртинчи синфда ўқиётган қизи Раъно бажарар экан. Ўттиз етти ёшдаги аёлнинг ўта камқувватлиги сабабларини табиб очиқ-ойдин айтгач, 18 хил ўтдан дори тайёрлаш кераклиги қайд этилган қоғозни Алишер Пирматовга узатди. Узоғи билан ярим соатда бемор тайёр дорини олиб кетди.

— Дастлабки уч-тўрт кунда ичаётган дорингиз безовта қилиши мумкин, чўчиманг, — огоҳлантирди табиб. — Орадан ўн беш кун ўтгач, кайфиятингизда жиддий ўзгариш, сезмасангиз, албатта, келинг.

Қабулга ёши элликдан ошган киши кирди. У Термиз районидаги «Намуна» жамоа хўжалиги ҳудудида истиқомат қилар экан. Ҳафақонлик хасталиги хуруж қилгач, шифокорларнинг меҳнат ногирони, деган хулосасидан сўнг қолган. Йилнинг бир неча ойини шифохоналарда ўтказган. Даволаниб, уйига қайтгач, орадан ҳеч қанча вақт ўтмай уни яна касалхонага олиб келишган.

— Табиб тавсия қилган доривор ўтларни истеъмол қилгач, ўзимни яхши ҳис этаяпман, — деди Элтўра Чоршанбиев. — У киши иссиқмижоз овқатларни ейиш кераклигини айтган эдилар. Ҳозир қўй гўшти, шолғом, сабзи, ошқовоқни чўчимасдан тановул қилавераман.

Табиб Элтўра аканинг томирларини тинглади. Саломатлиги хийла тикланганидан хурсанд бўлди.

— Қон босимингизни яна бироз туширамиз, ҳозир юрагингиз безовта қилаяпти. Назаримда, ўртада доривор ўтларни истеъмол қилиш режимини бузгансиз, шекилли.

— Ҳа, шундай бўлди. Энди қайтадан астойдил ичаман.

Шу нарса эътиборга моликки, Акрам Пирматов етакчилигидаги табиб-шифокорлар беморларни даволашда химиявий моддалардан эмас, балки аллома Ибн Синонинг «Тиб қонунлари»да қайд этилган шифобахш гиёҳлардан фойдаланишади. Таъкидланишича, Кўҳитанг тоғ тизмаларида 1470 хил шифобахш ўсимлик ўсар экан. Дори тайёрлашда эса беморнинг мижоз ва хилтини фарқлашга алоҳида эътибор беришади. Бу ерда ҳар бир касал учун алоҳида дори тайёрланади.

Ўтлардан дори тайёрловчи Алишер Пирматов тоғ ва чўлларда, текисликларда ўсиб дори сифатида ишлатиладиган 250 турдаги гиёҳни фарқлай олади. У билан биргаликда ўтлар сақланаётган омборда бўлдик. Шунда она табиат инсон саломатлиги учун нақадар ғамхўр эканлигига лол қолдик. Махсус идишларда 317 хилдаги шифобахш гиёҳлар авайлаб сақланмоқда. Унинг 280 хилини Сурхондарё заминидан ўзлари териб келишган. Баъзи ноёб гиёҳлар эса Япония, Ҳиндистон, Эрон, Покистон, Арабистон, Америка, Афғонистон, Россиянинг Узоқ Шарқ ўлкасидан келтирилган. Шарқ табобати вилоят маркази табиблари замонавий тиббиёт шифокорлари билан ҳамкорликда ишлаб, халқимиз саломатлигига наф келтиришни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйишган. Зеро, эл соғлиги—юрт бойлиги, деб бежиз айтишмаган.

Табиблар ташаббуси билан шаҳар касалхонасида Азим Каримов махсус тайёргарликдан сўнг томирни ушлаб, кўз қорачиғига қараб, беморни игна билан даволашни жорий этди.

Ҳозир вилоятнинг барча районларидан мижозлар узоқ йўл босиб қабулга келишмоқда. Ҳолбуки, Намангандаги табобат маркази раҳбари Имомҳожи ўғли Муҳиддин кашф этган «Наманган» компьютеридан биттаси Сурхондарёга келтирилса, уларнинг мушкули осонлашарди. Хўш, бунинг қандай ҳосияти бор? Бу асбоб атиги 4—5 дақиқада ташхисчилик, яъни диагностика талабларига тўлиқ жавоб берган ҳолда бемор танасидаги хасталикларни аниқлаб беради. Ана шундай томиргич асбоблардан бир нечтаси Сурхондарёга келтирилиб, районларда ишлатиладиган бўлса, беморлар Сариосиё ёки тоғли Бойсундан Термизга келмасдан табиблар кўрсатмаси асосида дардларига шифо топишлари мумкин. Бизнингча, бу ҳақда мутасадди ташкилот ва муассасалар жиддийроқ ўйлаб кўришса бўларди.

К. БАХТИЕРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Тандирдан янги узилган иссиқ нонни танаввул қилган сайин кишининг яна ҳам иштаҳаси очилади. Бу табаррук неъматнинг бор-йўқ мўъжизаси шундаки, инсон уни ҳар куни еса ҳам кўнглига тегмайди. Биргина Нишон туманида жойлашган нон ишлаб чиқариш корхонасида кунига 7—8 тоннадан зиёд маҳсулот тайёрланмоқда. Корхонанинг оби нон пиширадиган иккита цехи тўхтовсиз ишлаяпти. 45 нафар малакали новвойлар астойдил меҳнат қилмоқдалар. О. Усмонов, Ф. Мирхабина, Н. Назарова, Й Ҳурсановлар корхонанинг пешқадамлари ҳисобланадилар.

СУРАТДА: новвой Ойсора Усмонова иш устида.

Ш. СУЛТОНОВ олган сурат.

ТАРИХ АНИҚЛИК КИРИТДИ

Улуғ Ватан уруши йилларида зирҳланган ўт очиш нуқтасини гавдаси билан тўсиб, беқиёс жасорати туфайли бутун дунёга танилган Александр Матросов аслида бошқирд миллатига мансуб Шокир Муҳаммедзянов экан.

Бошқирдистоннинг Қўнақбоев қишлоғилик Ш. Муҳаммедзянов айрим сабабларга кўра ўз исм-шарифини ўзгартиришга мажбур бўлган. Кўпгина обрўли олимлар бу фактни тасдиқламоқдалар. Таниқли журналист Рауф Носиров ўзининг «Сиз қаерликсиз, Матросов?» номли китобида бу ҳақда жиддий далил-исботлар келтирган.

ШИНГИЛ ТАБАССУМ

БЎШ ШИШАГА — «ВОЛГА»

Бўри ичкиликбоз эди. Қуён эса ичмасди. Бир куни Бўри Қуённинг велосипед миниб кетаётганини кўриб қолиб сўради:

— Ие, Ғилай, велосипедни қаёқдан олдинг?

Қуён ғурурланиб жавоб қилди:

— Сен ўлгудай ичасан, мен ичмайман, биласан. Шунинг учун ароққа сарфланадиган пулни жамғариб, велосипедни олдим.

Кейинги сафар Бўри Қуённинг «Жигули»да кетаётганини кўриб қолди. Таажжуби янада ошиб сўради:

— Ҳей, менга қара, Ғилай, буни қаёқдан олдинг?

— Сен ўлгудай ичасан, мен эса ичмайман, биласан. Шундай бўлгач, пулни кўпроқ жамғариб «Жигули»ни сотволдим.

Орадан бир ҳафта ўтгач, ўрмонда Қуённинг рўпарасидан «Волга»да келаётган Бўри чиқиб қолди. Шунда Қуён ёқа ушлаб Бўридан сўради:

— Э, Бўривой «Волга» муборак бўлсин!

Бўри мағрурона деди:

— Тўпланиб қолган бўш шишаларни пулладим-да, пулига мана шу аравачани сотволдим.

КЎЗ ЮМИШ БОИСИ

Бир йигит меҳмондорчиликда дўстидан сўради:

— Сен нега ҳар гал қадаҳ кўтарганингда иккала кўзингни юмиб олаяпсан?

— Бундан буён меҳмондорчиликка борсам арақ қуйилган қадаҳга ҳечам қарамайман, деб хотинимга қасам ичганман...

ХУШОМАД

Йиртқич ҳайвонлар ўрмон ошхонасида овқатланиб ўтиришарди. Шунда Қуён ўзига қуйилган сутни кимдир ичиб қўйганини кўрди-да, дарғазаб бўлиб қичқирди:

— Менга қуйилган сутни ким ичди, дарҳол иқрор бўлиб айтсин! Йўқса мен ҳозир...

Ҳеч кимсадан садо чиқмади. Қуён гердайиб, жасурона дўқ урди:

— Сўнгги марта сўраяпман, ким ичди менинг сутимни?!

— Сутингни мен ичдим! Хўш, нима демоқчисан?! — ўтирган жойида деди Айиқ.

Қуён синиқ овозда деди:

— Ичганингиз учун раҳмат айтмоқчиман. Сутнинг ўзини ичмасдан ширинкулчамни ҳам қўшиб еганингизда янада соз бўларди!

Т. МАҲМУДОВ тўплади.

ЖИНОЯТЧИЛИК ПАЙИ ҚИРҚИЛМОҚДА

АЛЛО, БУ «ИШОНЧ»МИ?

Бухоро вилоят ички ишлар бошқармасида «Ишонч» телефонлари ишлай бошлади. Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбири Илҳом Сафаровнинг вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари, милиция подполковниги Садриддин Зайниев билан суҳбати шу ҳақда бўлди.

— Садриддин ака, «Ишонч» телефонига қўнғироқ қилган кишига жиноятчилар бирон зиён-заҳмат етказмаслигига кафолат борми?

— Бундай кафолат бўлмаса, янгиликни жорий этмас эдик. Гап шундаки, бизга ёрдам бериш ниятида бўлган фуқаро исм-шарифини айтмаслиги ҳам мумкин.

— Шундай йўл билан фош этилган жиноятлар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Яқинда, кеч соат саккиз яримлар чамаси «Ишонч» телефони жиринглаб қолди. Қўнғироқ қилган киши шаҳарнинг Свердлов автобекати ортидаги қабристон ёнига «Жигули» автомашинаси келиб тўхтаганини, унинг атрофида шубҳали кишилар ўралашиб юрганини айтди. Бу хабар олиниши биланоқ тезкор гуруҳ тузилиб, вилоятдаги барча давлат автомобиль назорати постлари огоҳлантирилди. Орадан ярим соат вақт ўтар-ўтмас Бухоро-Жондор йўлида ўша шубҳали «Жигули» тўхтатилди. Машина ичидан «Калашников» автомати, юзта ўқ, чорак килограмм қорадори ва пул топилди. Қўлга тушганлар устидан тергов бошланди.

«Ишонч» телефонлари туфайли, деди пировардида С. Зайниев, ўнлаб оғир жиноятларнинг олди олиняпти, машина ўғрилари, қотиллар, уюшган жиноятчилар тўдаси фош этиляпти.

(ЎзА).

• Спорт •

КЎҲНА ЎЙИН ШАЙДОЛАРИ

Тошкент районидаги Абдураҳмонов номли давлат хўжалигида жойлашган болалар-ўсмирлар спорт мактабида шахматни оммалаштиришга, бу кўҳна ўйиннинг сир-асрорларини пухта ўрганишга катта эътибор берилмоқда. Айниқса ўқитувчи мураббийлардан Толибжон Содиқов ўрнак кўрсатмоқда. У ўзи шогирдларига таълим бериш билан бир қаторда мусобақалар пайти дона суришни ёқтиради. Чунончи, 1992 йил декабрда Чирчиқда Ўзбекистон шаҳарлари ўртасидаги шахмат мусобақасида мураббий Толибжон Содиқов дона суриб учинчи ўринни эгаллади.

Ўқувчиларнинг муваффақиятлари ҳам чакки эмас. Февралда шахмат бўйича Тошкент вилояти бешинчи спартакиадаси ўтказилиб, унда болалар-ўсмирлар спорт мактаби талабалари М. Акбаров, Б. Шамсиддинов, Т. Акчурин учинчи даражали дипломга эришдилар. Қизлардан У. Иброҳимова, Ф. Иброҳимова, Н. Ўлжабоева эса жамоа ҳисобида кубокни ҳамда биринчи даражали дипломларни қўлга киритишди.

— Яқин келажакда шогирдларимиз бундан ҳам салмоқлироқ ютуқларга эришишини кўзлаб, уларга сабоқ бермоқдамиз, — дейди Т. Содиқов. — Мактабда машғулотлар қатъий жадвал бўйича ўтказилади. Ахир шахмат соҳасида бирор-бир яхши натижага эришишни хоҳлаган киши биринчи навбатда тартиб-интизомга ўрганиши жоиз.

Ёшларга бу кўҳна ўйин сирларини ўргатишга ўқитувчи-мураббийлардан А. Иброҳимов, А. Петухов, шунингдек мактаб директори С. Иброҳимов сезиларли ҳисса қўшишмоқда. Уларнинг саъй-ҳаракатлари бесиз кетмаслигига ишонамиз.

П. СИЛИН.

Ўзбекистон Пахтани қайта ишлаш ва пахта маҳсулотини сотиш давлат-акционерлик ассоциацияси Наманган-2 пахта тозалаш заводининг собиқ директори, Меҳнат Қаҳрамони **Вали Ҳайдарович ҲАЙДАРОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг қариндош-уруғларига ва яқин кишиларига таъзия изҳор этиб, чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ғафур Ғулом таваллудининг 90 йиллигига

АРПАПОЯ КЎЧАСИДАГИ ИККИ СУҲБАТ

Арпапоя кўчасини биласизми? Ғафур Ғулом худди шу кўчадаги уйда яшаган, ижод қилган. Анҳор ёқалаб борар эканман, «Ғафур Ғулом қўшнилари билан қандай муносабатда бўлган экан?» деган ўйда дастлабки тор кўчадаги 25-уй қаршисида тўхтадим. Мўъжазгина, оддий кўк дарвоза. Таваккал қилиб қўнғироқни босдим. Дарвоза очилиб, хушсурат, истараси иссиқ аёл кўринди. Ғафур Ғулом номини эшитиши билан чеҳраси ёришиб, лабларида табассум, ичкарига таклиф қилди.

Танишдик, суҳбат бошладик.

— Бу ҳовлига 1945 йили кўчиб келганмиз, — дейди Фотима ая. — Ғафур аканинг хонадони билан ўшандан бери борди-келди қиламиз. Муҳаррам аямнинг меҳру муҳаббатлари туфайли уларга қаттиқ боғланиб қолганмиз. Ҳар йили баҳорда сумалак пишириб, уларга ҳам олиб чиқардим. Ғафур амаким завқланиб дарров шеър тўқиворар эдилар. Иссиқ нон ёпсам, илиниб турардим. Шоирнинг бу ҳақда шеър айтганлари, роса кулишганимиз ҳамон эсимда.

Онахондан мўътабар хонадонга келган қайси меҳмонни кўпроқ эслаб қолгансиз, деб сўрадим.

— Бу оиладан одам аримасди. Раҳматли Шароф Рашидовни шу уйда уч-тўрт марта кўрганман. Ғафур Ғулом уйида меҳмон қанчалик кўп бўлишига қарамай, қўни-қўшнига ҳам алоҳида илтифот кўрсатар, дастурхон ёзиб турар эди... Чархий, Ҳабибий домлалар кўп келишарди.

Хотиралар домида ўй сураётган аянинг чеҳраси ёришди:—Бир куни бозордан қайтаётганимда қўлимдаги мева-чевани кўриб роса койиган эдилар: «бўлар-бўлмасга харажат қилаверманг. Мана ҳовли, мана мева пишиб ётибди, нега чиқмайсиз, нега териб олмайсиз? Яна шу ҳолда кўрсам хафа бўламан». Ҳовлиларидаги икки туп тутни ўз қўллари билан экканлар. Ҳар йили тутхўрликка чақирардилар. Гилослар ғарқ пишганда қўярда-қўймай, гилос еб кетинглар, деб таклиф қилардилар. Бир гал чиқсам, Муҳаррам аям билан чой ичиб, суҳбатлашиб ўтиришган экан. Ийманганимни сездилар шекилли, ҳазил аралаш «мана, мана аячангиз, сизга бераман, мен кетдим» дея бизни кулдириб жўнаб қолдилар...

Шоир тўғрисидаги хаёллар билан Ғафур Ғулом номидаги маҳалла қўмитаси биноси ёнига келиб қолибман. Бу ер шунақанги гавжумки, кексаю ёш, эркагу аёл, болалар кириб-чиқиб туришибди. Қўмита хонасига кираётиб таажжубим яна ошди. Кечки овқат пиширилаётир, гўдаклар чувиллашиб ўйнамоқда. Қўмита раиси Иса ака Отахонов дилкаш одам экан, ҳайратимни сезиб, тушунтира кетди.

— Маҳалламиз кичик бўлса-да, кўнглимиз кенг. Ўзидан кўпайишган баъзи оилалар уй танқислиги туфайли қийналиб қолди. Икки оилани мана шу хоналарга жойлаштиришга мажбур бўлдик. Уй олгунларича шу ерда яшаб туришади. Ортиқча хоналаримизга эса «Шарқ» жамиятини ижарага қўйдик. Ундан тушадиган маблағни маҳалламиз эҳтиёжларига сарфлаяпмиз.

Суҳбатимиз Ғафур Ғулом ҳақидаги хотираларга уланиб кетди.

— Мен болалигимни уларнинг оиласисиз тасаввур эта олмайман. Шоирнинг ўғли Мирзақодир билан тенгдош, яқин дўст эдик. Урушдан кейинги йиллар биз, ўн икки-ўн уч ёшли болалар, ўша вақтда Ғафур Ғуломнинг ҳовлиси билан Муқимий театри оралиғидаги ўт-ўланлар ўсиб ётган бўш майдонда қўй, эчкиларимизни боқар эдик. Эрта баҳорда тутхўрлик қилардик... Ғафур Ғуломнинг бошларида дўппи, елкаларига чопон ташлаб олганча ҳовлида хаёл суриб ёки кўча эшикда ўтган-кетганларни кузатиб турганларини кўп кўрганман ва ҳали ҳам шоирни шу қиёфада кўз олдимга келтираман... маҳалламиз илгари Чапаев номи билан юритилар эди, 1991 йилда унга Ғафур Ғулом номи берилди. 167 оила бирлашган бу кичик даҳа аҳолиси жуда аҳил. Яқинда Наврўз байрами шарофати билан маҳаллага ош тортилди, катта дошқозонда сумалак қайнатилди ва, табиийки, ўзбекнинг зукко ва ҳазилкаш шоирини ҳам эҳтиром билан ёдга олдик, руҳига қуръон тиловат қилдик.

Арпапоя кўчасидан қайтар эканман, кўнглим ёришиб, шоир руҳи маҳалладошлари ва барча ватандошларимиз кўнглига доимо меҳр-муҳаббат ҳамда одамийлик фазилатларини солиб туради, деган фикр кечди хаёлимдан.

Салима ҚИЛИЧЕВА,
ЎзА мухбири.

ФРАНЦУЗЛАРНИ ЛОЛ ҚОЛДИРГАН ГУЛНОРА

Ўзбек пианиночи қизи Гулнора Олимованинг ижрочилик маҳоратига нозик дидли французлар офарин айтишди. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси фортепьяно факультети тўртинчи курсининг бу талабаси Эпинал шаҳрида пианиночиларнинг мўътабар халқаро мусобақасида биринчи бор иштирок этди. У дипломга ва томошабинлар муҳаббати совринига сазовор бўлди.

Ўзбек мусиқачилари халқаро майдонга биринчи бор чиқаётганлари йўқ. Бундан аввал Тошкент консерваториясининг ва Успенский номли республика ўрта махсус мусиқа интернат мактабининг талабаларидан А. Султонов, И. Небольсин, С. Юденичлар хорижий тингловчилар қалбини забт этишган эди. Португалиядаги мусиқа танловида олий ўқув юртининг яна бир талиби — Улуғбек Полвонов муваффақият билан қатнашганди. Энди эса Гулнора хориждаги ижрочилик маҳорати тарихига ёрқин саҳифа битди.

Эпиналдаги мусиқачилар мусобақасининг 70 нафар қатнашчиси орасида тажрибали ва машҳур санъаткорлар кўп эди. Атиги олти киши финалга чиқа олди. Улар орасида Гулнора ҳам бор эди.

● ВОРИСЛАР.

А. ЗУФАРОВ фотолавҳаси.

ТУРФА ОЛАМ

ҲАВО—ҲАВОИЙ ЭМАС

Бир қарашда биз нафас оладиган ҳавонинг вазни йўққа ўхшайди. Ҳар ҳолда уни ютаётганда ва чиқараётганда одатда ҳеч қандай оғирлик сезилмайди. Лекин ҳаво бошқа моддий жисмлар каби ўз вазнига эга. Олимларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, соғлом киши бир кеча-кундузда 20000 марта нафас олиб, ўпкаси орқали 15 килограмм ҳавони қайта ишларкан. Ҳолбуки, ҳар куни биз ўртача 1,5 кг овқат еб, 2 литр чамаси сув ичамиз. Инсон 5 ҳафта овқатсиз юриши, 5 кун сувсизликка чидаши мумкин, лекин нафас олмасдан беш минутдан кўп туролмайди.

Тўғри, машқ қилган баъзи одамлар 6—7 минут нафас олмасликлари ҳам мумкин. Жумладан, бир француз сув тагида 6 минут 24 секунд нафас олмай турди. Унинг рақиби эса 4 минут 40 секунддан ортиқ дош беролмади.

Дарвоқе, нафас олмасдан туриш муддатига қараб кишининг саломатлиги қай даражада эканлигини аниқлаш мумкин. Агар сиз бир минут атрофида нафас олмасдан туришга қобил бўлсангиз, соғлигингиз унчалик чакки эмас. 30 секунд ҳам нафас олмай туролмасангиз, юрак-қон томир тизимингиз заифлашганига шубҳа йўқ. Хуллас, ҳаво асло ҳавоий нарса эмас, деб таъкидлашади инглиз олимлари.

ВЕЛОСИПЕДДА ДУНЁНИ КЕЗМОҚДА

Канадалик Бенуа Хавард бир ярим йил илгари велосипедда дунёни айланиб чиқишни ният қилган эди. У Монреалдан йўлга чиқди. Самолётда Тинч океанидан учиб ўтиб, Париждан Европа бўйлаб саёҳатни бошлади. Швейцария, Голландия, Бельгияни кесиб ўтди. Ҳозир Россия ҳудудида сафарни давом эттирмоқда. Санкт-Петербург, Москва, Қозон, Нижний Новгород, Ижевск, Пермь, Екатеринбургни ортда қолдирди. Олдинда Новосибирск, Якутск, Анадир, Аляска, Ванкувер турибди. Одатдан ташқари бу саёҳат Монреалда ниҳоясига етади.

Кўпчилик Бенуа Хавард бекорчиликдан шу ишни қиляпти, деб ўйлаши ҳам мумкин. Лекин амалда бундай эмас. Ҳозир 25 ёшда бўлган Хавард 10 ёшгача тўшакка михланиб ётди. Шифокорлар уни оёққа турғазиш учун уч марта операция ўтказишди ва соғайиб кетишнинг бирдан-бир йўли спорт билан шуғулланиш, аниқроғи кўпроқ велосипед ҳайдаш эканлигини айтишди. Бенуа бу имкониятдан фойдаланиб, соғлиғини тўла-тўкис тиклаб олди. Мана энди, велосипедда дунёни кезмоқда...

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г—170. 31830. нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 20.30.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6.